

Perspektivplan Kongens Have

Forord

Slots- og Ejendomsstyrelsen (i det følgende kaldet SES) har ansvaret for en stor del af de mest betydningsfulde danske slotte, palæer og haver. Det er SES' opgave at sikre, at de historiske anlæg bevares, så kommende generationer kan opleve dem som autentiske, velbevarede bygninger og haver med stor fortælleværdi. SES skal samtidig sørge for, at anlæggene er synlige og i videst mulig omfang tilgængelige for offentligheden.

Slotte og haver er levende kulturhistoriske anlæg, der udvikler sig over tid, ligesom det samfund, som de er placeret i, gør det. Det er vigtigt, at denne udvikling sker ud fra en afbalanceret afvejning af bevaringshensynet og hensynet til brugernes ønsker og behov.

Derfor udarbejder SES perspektivplaner for de enkelte slotte og haver. Formålet med planerne er at lægge et gennearbejdet perspektiv for det fortsatte arbejde med hvert enkelt haveanlæg og at sikre, at konkrete beslutninger sættes ind i en større sammenhæng.

Denne perspektivplan for Kongens have er et led i dette arbejde. Planen fastlægger strategier for haveanlæggets bevaring, udvikling og nyttiggørelse og forholder sig til og imødegår forskellige problematikker i relation hertil.

Perspektivplanen må ikke forveksles med en egentlig handlingsplan. De aktiviteter, som skitseres i perspektivplanen, bliver løbende taget op til revision, og gennemførelsen afhænger af faktorer som brugerhensyn, anlæggenes aktuelle tilstand, økonomi m.v.

Det er SES' håb, at mange med interesse for Kongens Have vil læse planen og meget gerne også give deres mening til kende. Både denne og de andre perspektivplaner om slotte og haver er tilgængelige på vores hjemmeside ses.dk, hvor vi også offentliggør debatindlæg og meningstilkendegivelser fra interesserede borgere eller brugere.

God læselyst.

Slots- og Ejendomsstyrelsen, juni 2007

Indhold

Indledning

Mission og visioner for slotshaverne	4	Rhododendronpartiet	51
Perspektivplanens formål	4	Jazz-plænen	52
Målsætninger for Kongens Have	4	Krumspringet og plænen ved Gothersgade	53
Historie	7	Livgardens kaserne - pomerans- og væksthuse	56
Kongens Have i 1600-tallet	7	Hegn og porte	58
Kongens Have i 1700-tallet	13	Skulpturer	63
Kongens Have i 1800-tallet	15	Bunkers/dækningsgrave	64
Kongens Have i det 20. århundrede	16		
Kongens Have anno 2007	18		
Bevaringsværdier og restaureringsholdning	19		

Beskrivelse af havens

hovedkomponenter og delområder

Havens Hovedkomponenter	27	Inventar	
Havens rammer	27	Skiltning	65
Alléer og markante træækker i haven	28	Bænke	66
Stier	29	Affaldshåndtering	67
Cykler	30	Hunde i haven	67
Havens delområder og delelementer	31	Toiletfaciliteter	68
Vingevalnødplænen	32		
Stauedebedet	33	Formidling og arrangementer	
Herkulespavillonen	35	Arrangementspolitik og administrativ praksis	69
Plænen ved marionetteatret	36	Serviceydelser	70
Boldbanerne	38	Formidling	70
Restaurationsplænen	39	Drift	71
Legepladsen	40		
Drengen og svanen	42	Sammenfatning	
Rosenhaven	43	Perspektivplanens hovedgreb	72
Grønnebro og voldgraven	46	Prioriteringer	73
Slotsholmen	47		
Plænen ved Liden Gunver	49	Litteratur i udvalg	
Krokusplænen	50		
		Bilag 1: Gennemgang af havens skulpturer	

Indledning

Mission og visioner for slotshaverne

Slots- og Ejendomsstyrelsen (SES) har til opdrag at bevare og udvikle den kulturarv som styrelsen forvalter. Det er også SES' opgave at optimere samfundets nytte af statens slotte og haver bl. a. gennem en aktiv formidling og ved at skabe nye tilbud til brugerne af slottene og haverne. Dette skal ske på baggrund af en indtægtsorienteret kulturforvaltning på et højt fagligt niveau.

Det er en målsætning for SES at bevare forskellige havekunstneriske træk i slotshaverne, så de tilsammen repræsenterer en vifte af forskellige stilperioder. Således er der eksemplevis reminiscenser af 1600-tallets renæssancehave i Konges Have, mens 1700-tallets italiensk inspirerede barokstil er repræsenteret ved det genskabte anlæg ved Fredriksborg, og Fredensborg står som repræsentant for den franske barokstil. Endvidere er det tidlige 1800-tals romantiske have repræsenteret i Frederiksberg Have, mens den senere romantiske periode blandt andet kommer til udtryk i Frederiksborgs landskabelige lystskovsanlæg.

Det er SES' vision for Kongens Have, at anlægget i videst muligt omfang er åbent, godt formidlet, at det fremtræder med en havekulturel autenticitet og som vel vedligeholdt.

Perspektivplanens formål

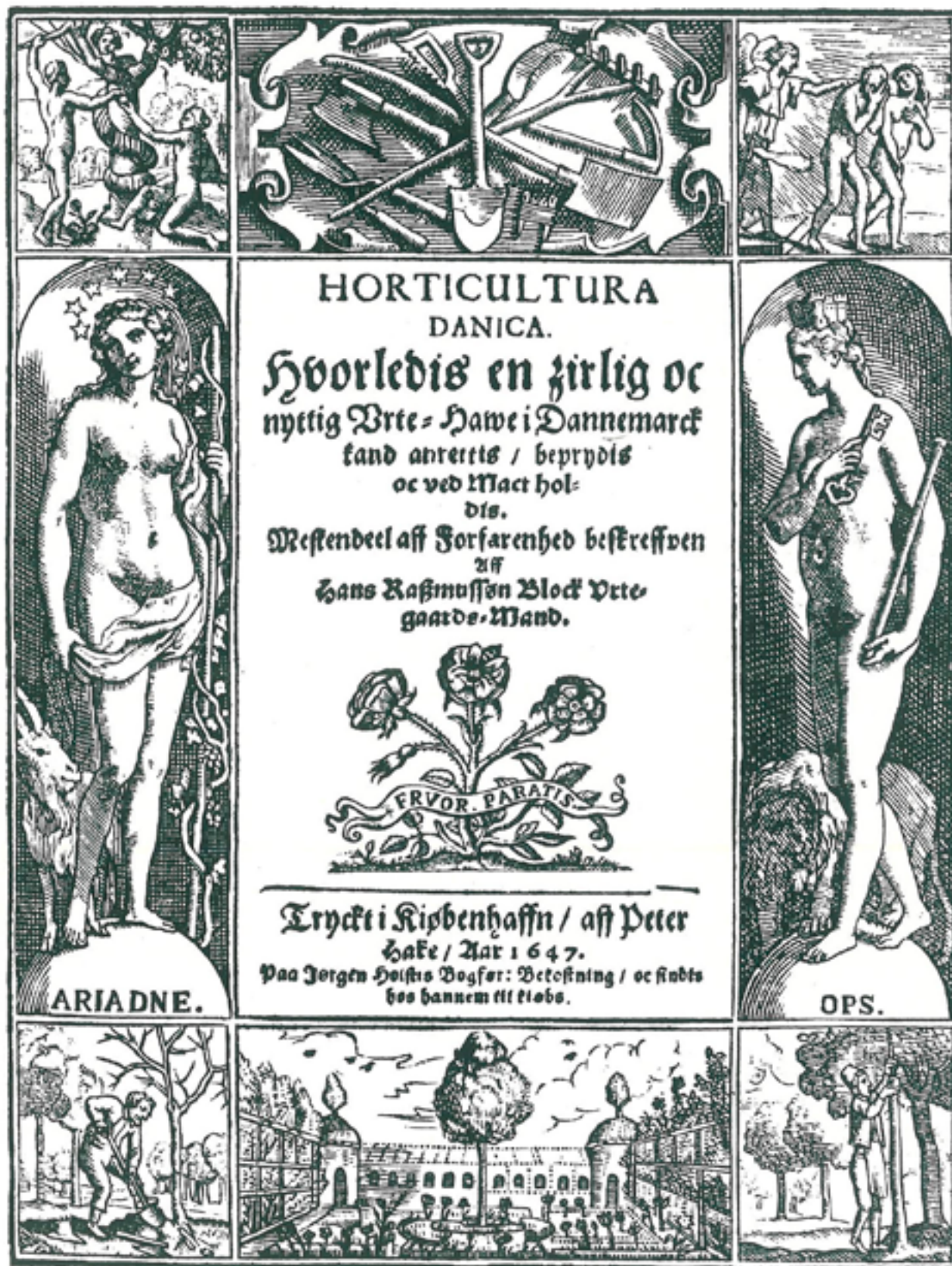
Perspektivplanens formål er at tilvejebringe et grundlag for den fremtidige forvaltning af Kongens Have som et levende historisk haveanlæg. I perspektivplanen samles oplysninger fra historiske kilder og der foretages en afvejning af, hvordan

havens forskellige historiske elementer bør vægtes i forhold til hinanden ud fra et havehistorisk perspektiv. Samtidig forholder planen sig til havens nutidige anvendelse og mange forskelligartede funktioner og forhold omkring havens store besøgstal og meget brede brugergruppe. Ud fra disse forskellige indgangsvinkler opstilles retningsgivende perspektiver for bevaringen og udviklingen af den overordnede struktur i haven og for detaljeprojektering af havens forskellige delområder. Perspektivplanen danner således grundlag for overordnede valg og retningslinjer i den daglige driftsindsats. Det er endvidere SES' ønske, at perspektivplanen skal understøtte formidlingen af målsætningerne for haven og dermed give havens forskellige brugergrupper en mulighed for at indgå aktivt i en dialog om havens anvendelse. I takt med samfundets udvikling, bør perspektivplanen revideres med respekt for havens historie.

Målsætninger for Kongens Have

Det er med havekunst, som med tidens trends - hver tid har sine idealer. En have på 400 år, som Kongens Have, går hverken tiden eller modens skiftende tendenser spurlost hen over, og haven fremstår derfor i dag, som et resultat af forskellige epokers tiltag. Det er karakteristisk for Kongens Have, at den aldrig blev omlagt fuldt ud, hvilket betyder, at den stadig indeholder flere elementer der stammer fra renæssancen, så som Herkules Pavillonen (tidligere Det Blå Lysthus), kvarteret med Drengen og Svanen, og ikke mindst den stramme inddeling af haven i kvadrater og rektangler, der stammer fra havens oprindelige lyst- og nyttehavekvarterer.

Træsnit fra den første danske havebog skrevet af Hans Rasmussen Block i 1647. I bogen beskrives havebrug i Danmark på Christian d.4.'s tid.

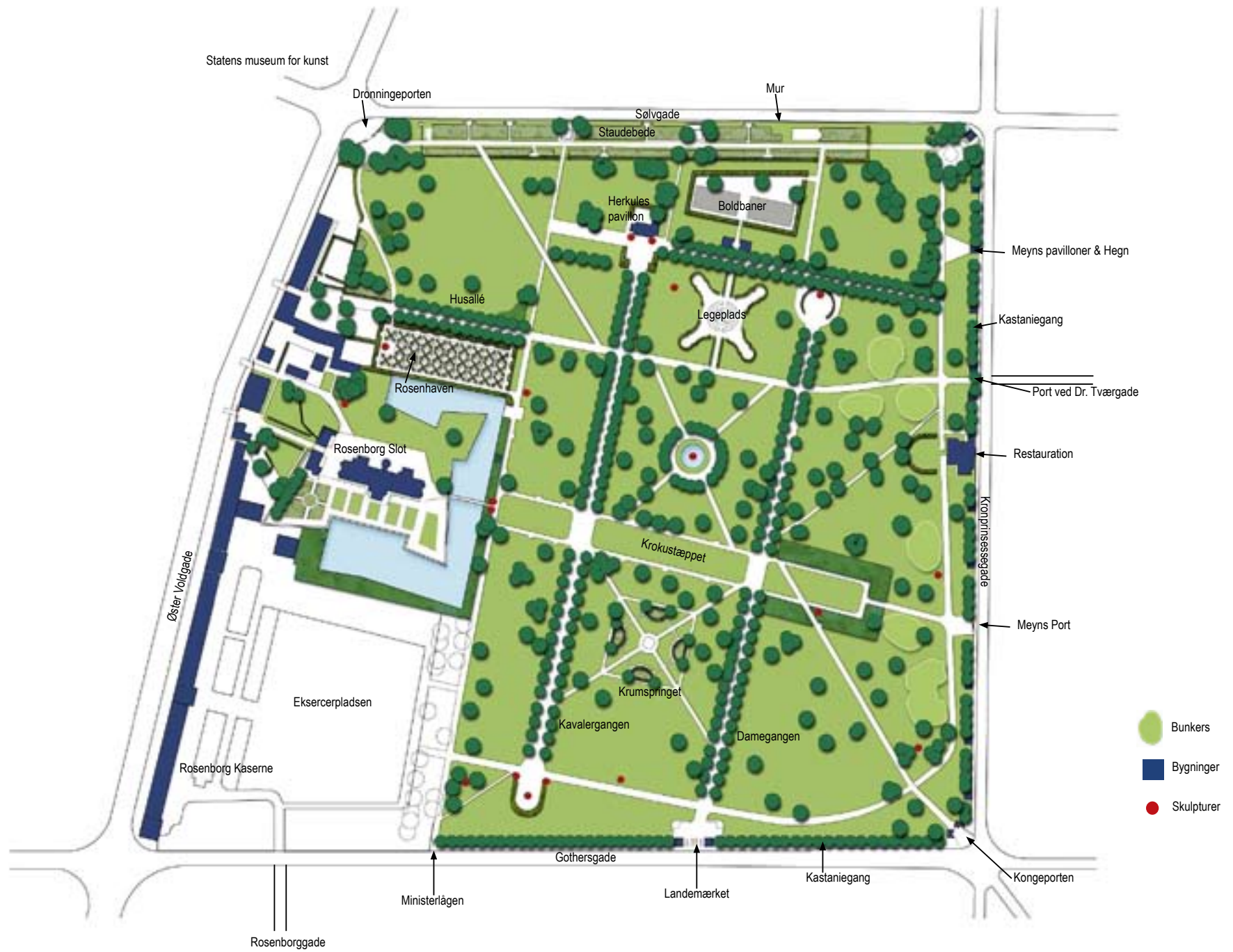

Det er målet, at Kongens Have skal fremstå i sin grundstruktur med et renaissancepræget, geometrisk formsprog, hvor der er bevaret reminiscenser fra havens første anlæggelse på Christian d.4.'s tid. Således vil slot og haveanlæg komplettere hinanden. Det er desuden målet, at perspektivplanen anerkender og bibeholder signifikante havehistoriske bidrag, der er kommet til undervejs i havens historie, så haven fortsat vil repræsentere en række historiske elementer, der ikke knytter sig til renessancetidens have.

Det er SES' overordnede målsætning at forene bevaringen, udviklingen og formidlingen af Kongens Have som havehistorisk værk med havens funktion som multifunktionel bypark med dertilhørende forskelligartede faciliteter.

Slots- og Ejendomsstyrelsen ønsker at fastholde et højt kvalitetsniveau både i den daglige vedligeholdelse og ved projekter hvor enkelte haveelementer genskabes, restaureres eller gendigtes, således at de historiske traditioner og værdier bevares for fremtiden. Det er hensigten, at havens historiske værdier skal bevares, og at brugen af haven skal understøtte dette. Det er dog yderst nødvendigt at afbalancere en sådan hensigt i relation til den nutidige brug. Kongens have er et vigtigt rekreativt område for byens borgere og en skattet turistattraktion. Publikum har, siden rigsforstander Struensee i midten af 1700-tallet fik åbnet haven, haft adgang til Kongens Have. Der er derfor også målet at styrke formidlingen af havens historie. SES arbejder i det regi med såvel oplevelsesbaseret formidling, der er med til at levendegøre havens historie, som mere traditionelle former for formidling. Gartneriske og håndværksmæssige traditioner som kendes fra renessancetidens havebrug kan på sigt bidrage til dette.

Plan over Kongens Have, forår 2007.

Historie

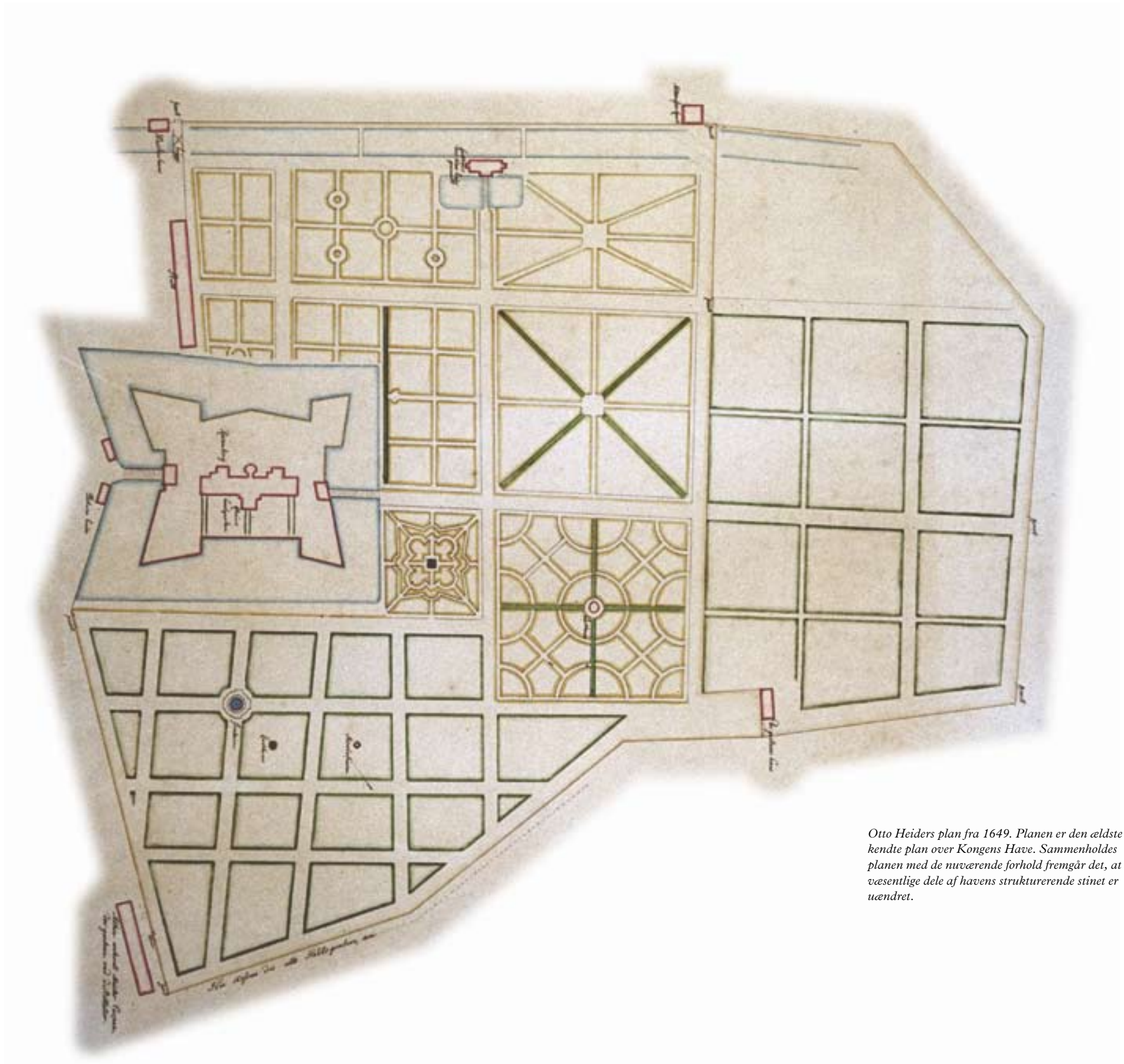
Kongens have i 1600-tallet

Christian d.4. købte i 1606 over fyrretyve haver uden for Københavns daværende Østervold, hvor han fik anlagt en have til både lyst og nytte i overensstemmelse med samtidens idealer. Det var på den tid almindeligt, at velstående borgere havde haver udenfor byen. Haverne gav både mulighed for dyrkning af frugt og grøntsager, men de var også et sted hvor man kunne få frisk luft og forlyste sig. Kongens have var således både et fristed, en ramme for produktion af grønt til kongens husholdning såvel som et anlæg, der blev brugt til repræsentative formål. København var på det tidspunkt et temmelig uhumsk sted; man lukkede kloakvandet ud i rendestenen, og der var ingen form for renovation, så skrald og husdyrs efterladenskaber flød i gaderne.

Christian d.4. er først og fremmest kendt for sine store bygningsarbejder: Rosenborg slot, Frederiksborg slot, Holmens kirke, Trinitatis Kirke med

Rundetårn, Børsen, Nyboder, Kastellet og meget mere. Mindre kendt er det, at Christian d.4. også fik anlagt en botanisk have i København, og at han interesserede sig levende for indførelsen af nye og eksotiske planter fra udlandet. Denne interesse fik afgørende betydning for kongens nye have ved Rosenborg slot. Han ansatte en botaniker/mediciner ved navn Otho Sperling, der skulle stå for indkøb og indsamling af planter fra nær og fjern. Der blev også ansat to urtegårdsmænd; Hans Konig og Lacuder, der skulle varetage etableringen og den daglige pleje af haveanlægget og dyrkningen af diverse grøntsager, frugter, baljeplanter, træer, buske, blomster og algode urter, som haven blev rigt udstyret med.

Navnet Rosenborg stammer fra ”Rossenborg”, hvor ”rossen” betyder heste. Chr. d. 4.’s heste vides at have gået på marker omkring slottet. Det er dermed næppe rosenplanter, der har lagt navn til slottet.

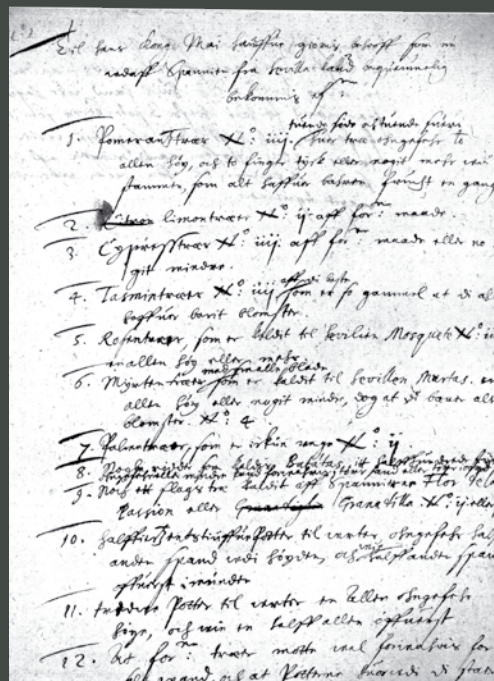

Otto Heiders plan fra 1649. Planen er den ældste kendte plan over Kongens Have. Sammenholdes planen med de nuværende forhold fremgår det, at væsentlige dele af havens strukturerende stinet er uændret.

Renæssancehaverne blev oftest udlagt i et system af kvadratiske plantefelter omgivet af stier. Selve bedene blev anlagt indenfor små indhegninger af stakitter. Ofte lå haverne ikke helt tæt på hovedbygningen, idet der var begrænset plads indenfor borgenes voldgrave. Trods det at Rosenborg slot og have er påbegyndt anlagt samtidigt, og der altså ikke er tale om en ombygning af en gammel borg, kom dette mønster også til at gøre sig gældende for det nye anlæg. Slottet blev opført på en holm med fire bastioner og omgivet af en voldgrav med bro mod porten ved Østervoldgade og en mindre bro ind til haveanlægget ved slottets østgavl. Der blev dog også plads til et mindre lysthaveanlæg inde på selve slotsholmen, som Christian d.4. havde let adgang til, og som han kunne se ud på fra sine foretrukne gemakker i slottets stueetage.

Otho Sperlings plantebeholdningsliste fra 1643 i en gengivelse af en original manuskriptside og en transkriberet udgave.

Det var med Christian d.4. at renæssancearkitekturen for alvor kom til Danmark. Arkitekturen skulle efter datidens idealer afspejle universets mest enkle og harmoniske grundformer, cirklen, kvadrater, ottekanten, kubens og de lige linjer. Disse simple grundformer ses i den første grundplan over haveanlægget optegnet af Otto Heider i 1649, der tydeligt er inddelt i firkantede felter med cirkelformede bede og fontæner. Planens irregulære afgrænsning mod syd afspejler at haven er lagt lige umiddelbart udenfor Københavns daværende nordlige volde. Nordligst i haven ses en lang kanal, der har været brugt som karpedam. Endvidere ses et større bygningsværk kaldet ”Det blå lysthus” (senere Herkulespavillonen). Lysthuset er placeret ved kanalen og med et vandanlæg med vindebro til den anden side. Her har Christian d.4. kunnet trække sig tilbage. Man må formode, at de mest forfinede anlæg har knyttet sig til ruten mellem det blå lysthus og slottet via den lille grønne bro.

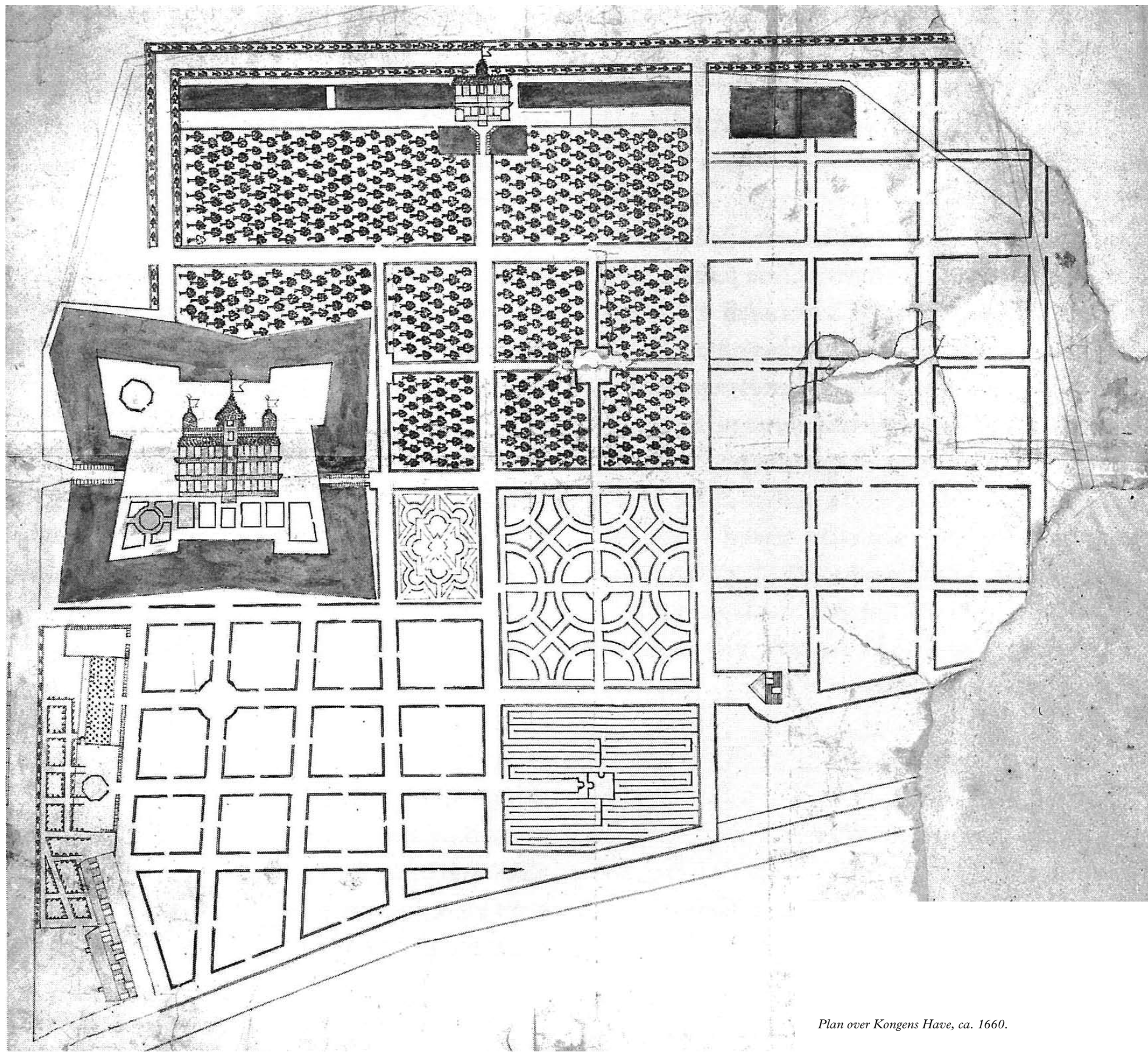

Der findes et ganske omfangsrigt historisk materiale om haven i form af gamle planer, plantebeholdningslister og indkøbslister vedrørende såvel planter som skulpturel udsmykning m.m. Endvidere findes også bøger og beskrivelser af andre af samtidens haveanlæg, hvor man kan få et godt indblik i datidens anlægs- og dyrkningsteknikker samt i æstetiske overvejelser og præferencer. Otto Heiders plan fra 1649 samt en plantebeholdningsliste udarbejdet af Christian IV's botaniker Otho Sperling i 1643, danner et væsentligt grundlag for at kunne finde frem til, hvordan haven har taget sig ud på Christian d. 4.'s tid.

Christian d.4.'s renaissancehave var opdelt i en lysturtehave, der sorterede under lystgartneren og en køkkenhave, der sorterede under køkkenhavegartneren. Køkkenhaven eller urtegården skulle producere frugt og grøntsager til hoffets husholdning. Der var i køkkenhaven en rig samling af frugttræer som mandel, figen, fersken, morbær valnød, vin m.m. Lysturtehaven bestod både af et mindre anlæg på selve slotsholmen og flere kvarterer i den omgivende have, hvor der blev produceret krydderurter, lægeurter, badeurter, roser, lavendler m.m. - planter der kunne bruges som duftvand og medicin og samtidig var smukke i blomst. Kongen havde en destillator ansat til at producere medicin, salver og udtræk. Endvidere var der også en ganske stor samling af importerede eksotiske vækster, hvoraf flere ikke kunne tåle vinterens kulde og måtte dyrkes i baljer og potter, for at kunne tages ind om vinteren. Mange af disse planter var samtidig smukke, når de blomstrede, så en vandring i lysthaven har budt på mange og forskelligartede oplevelser.

På en plan, der kan dateres til omkring 1660'erne kan den grundlæggende inddeling i kvadratiske bede og stier, der ligger vinkelret på hinanden i slottets længde- og tværakse genkendes. Enkelte nye tiltag kan også ses, herunder en labyrint med et lysthus i midten samt en bebyggelse langs Øster Voldgade, hvor Livgarden i dag har kaserne. Dette har været overvintringshuse til havens baljeplanter – kaldet pomeranshuse, orangerier eller laurihuse, idet det særligt var citrus og laurbær, der blev opbevaret der. Endvidere ses konturerne af en række bede på slotsholmen. Af planen fremgår det, at flere af havens kvarterer har rummet træplantninger. Plantelister viser, at det har været frugtplantager.

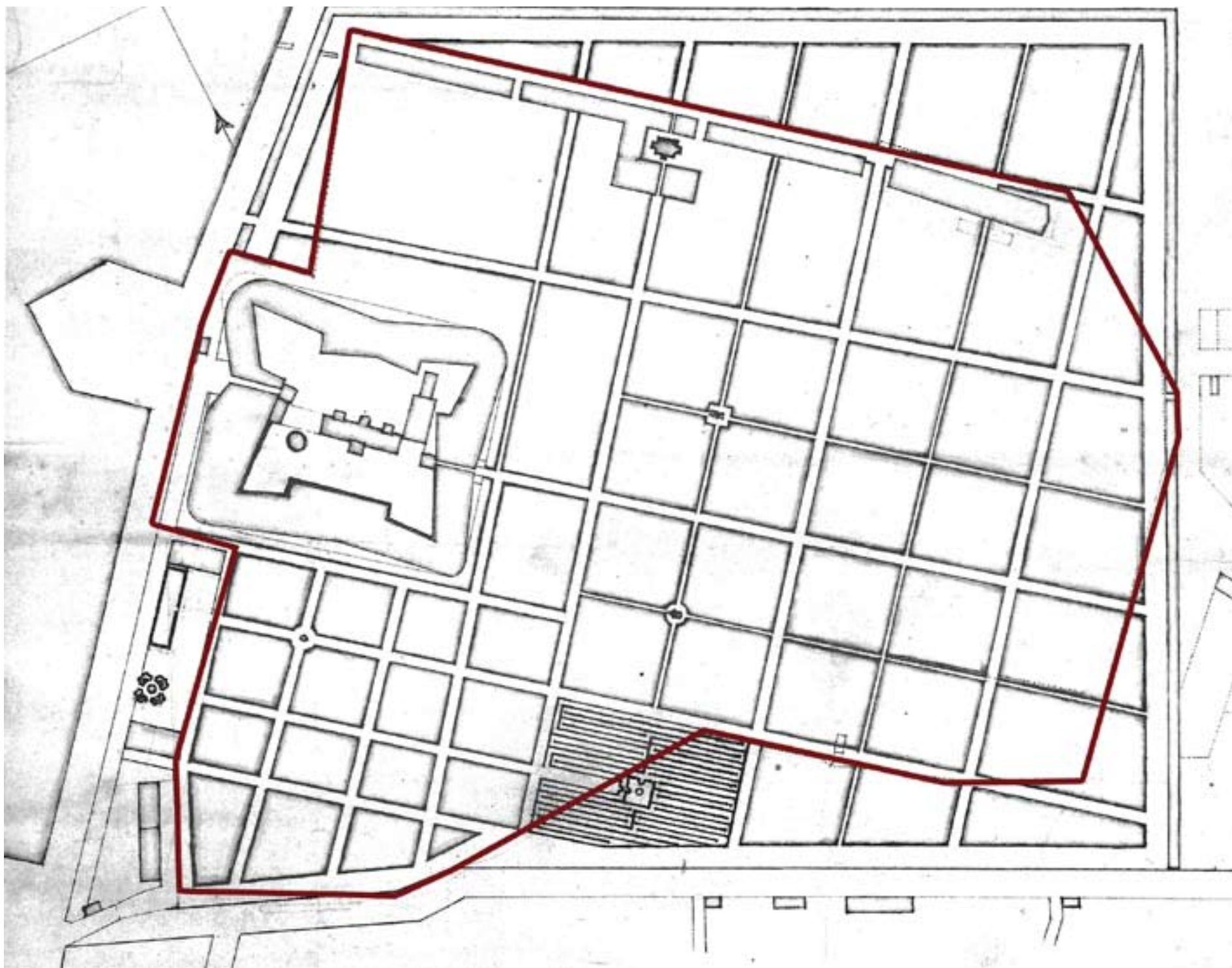
Det var forbundet med position og præstige, at være med fremme i forreste række, med hensyn til at anlægge haver, og fremskaffe og dyrke særlige eksotiske og sjældne planter. Der blev brugt store summer og mange anstrengelser, så haven kunne stå mål med haverne ved fyrsteslottene i sydeuropa.

Plan over Kongens Have, ca. 1660.

Haven blev udvidet i slutningen af 1600-tallet.
Det åbnede mulighed for at give haven en mere
formfast afgrænsning mod de omgivende arealer,
så haveanlægget kunne indpasses i den voksende
bys struktur.

*Plan af ukendt oprindelse, fra ca. 1660,
der viser Kongens Haves udvidelse. Den
rødbrune linie angiver havens udstræk-
ning inden udvidelsen. Den særlige struk-
tur nederst i midten ved Gothersgade er en
labyrint.*

Kongens Have i 1700-tallet

Tiden fra havens anlæggelse og frem til det 20. århundrede er ikke gået sporløst hen over haven.

I 1664 blev der plantet lindealléer langs de to hovedtværakser i haven - Damegangen og Kavalergangen, som barokkens idealer fordrede det. Alléerne i Kongens Have menes dermed at være de ældste i Danmark, men der er dog ikke mange af de oprindelige træer tilbage. Havens forskellige kvarterer blev op gennem 1700-tallet indrettet med tidssvarende beplantningselementer, og der blev, som havemoden foreskrev det, også anlagt et stort parterre med fontæner og springvand som kunne ses fra slottets vinduer i området, hvor livgarden i dag har eksercerplads. Parterret blev nedlagt i 1785-86, hvor lauri- og orangerihuset blev ombygget og indrettet til kasserne, og der blev brug for en eksercerplads. Haven blev åbnet for offentlig adgang i 1700-tallets sidste fjerdedel, men allerede fra 1700-tallets begyndelse, da der ikke længere var fast residens på slottet, kunne 'honette folk' spadsere i haven efter anmodning.

Plan over Kongens Have 1784. Af planen fremgår det at haven også i midten af 1700-tallet bestod af kvarterer til såvel lyst som nytte, men at haven trods fornyelser i de forskellige kvarterer bibeholdt det gamle stinet fra renessancetiden.

Kongens Have i 1800-tallet

Efter Københavns brand i 1795 ønskede man at udvide gadebredden så en eventuel ny brand ikke ville kunne brede sig i så ødelæggende grad. Der blev i den forbindelse afgivet et stykke af Kongens Have til Kronprinsessegades anlæggelse. Efterfølgende blev der i 1808 opført et hegn omkring haven. Hegnet, der også omgiver haven i dag, blev tegnet af hofbygmester Peter Meyn, og bestod af smedejernsgitter mellem sandsstenspiller og 14 små pavilloner.

Kongens Have blev i 1820'erne omlagt efter den engelske romantiske havestil af Slotsgartner Peter Lindegård. En fuldstændig omlægning af Kongens Have til romantisk have blev det dog aldrig til. Men haveanlægget blev i høj grad præget af grønne plæner med indplantede solitære træer, store busketter og nytilkomne slyngede stier. Hoveddelene af den gamle stistruktur blev bevaret og allétræerne langs Damegangen, Kavalergangen og Husallé fik også lov at blive stående, og der var stadig en veludbygget køkken- og urtehave i havens nordlige parti. I 1800-tallets første halvdel blev haven benyttet både som bypark men også til markeder, udstillinger og forlystelser. Dette aftog dog da Carstensen etablerede Tivoli på dele af den gamle byvold. Haven blev i perioden fra 1880'erne til 1915 udstyret med en række skulpturer af forskellig karakter.

Plan over Kongens Have 1880. Af planen fremgår det, at haven mellem de gamle barokalléer er omlagt til et romantisk haveanlæg med slyngede stier og græsplæner. Mod Solvgade ses driverierne og karpedammen. Mod Kronprinsessegade ses Meyns pavilloner og hegn, mens man mod Gothersgade kan se den daværende brandstation. Dele af voldgraven er tildækket.

Kronprinsessegade set fra haven. Ukendt maler. ca. begyndelsen af 1800-tallet.

Kongens Have i det 20. århundrede

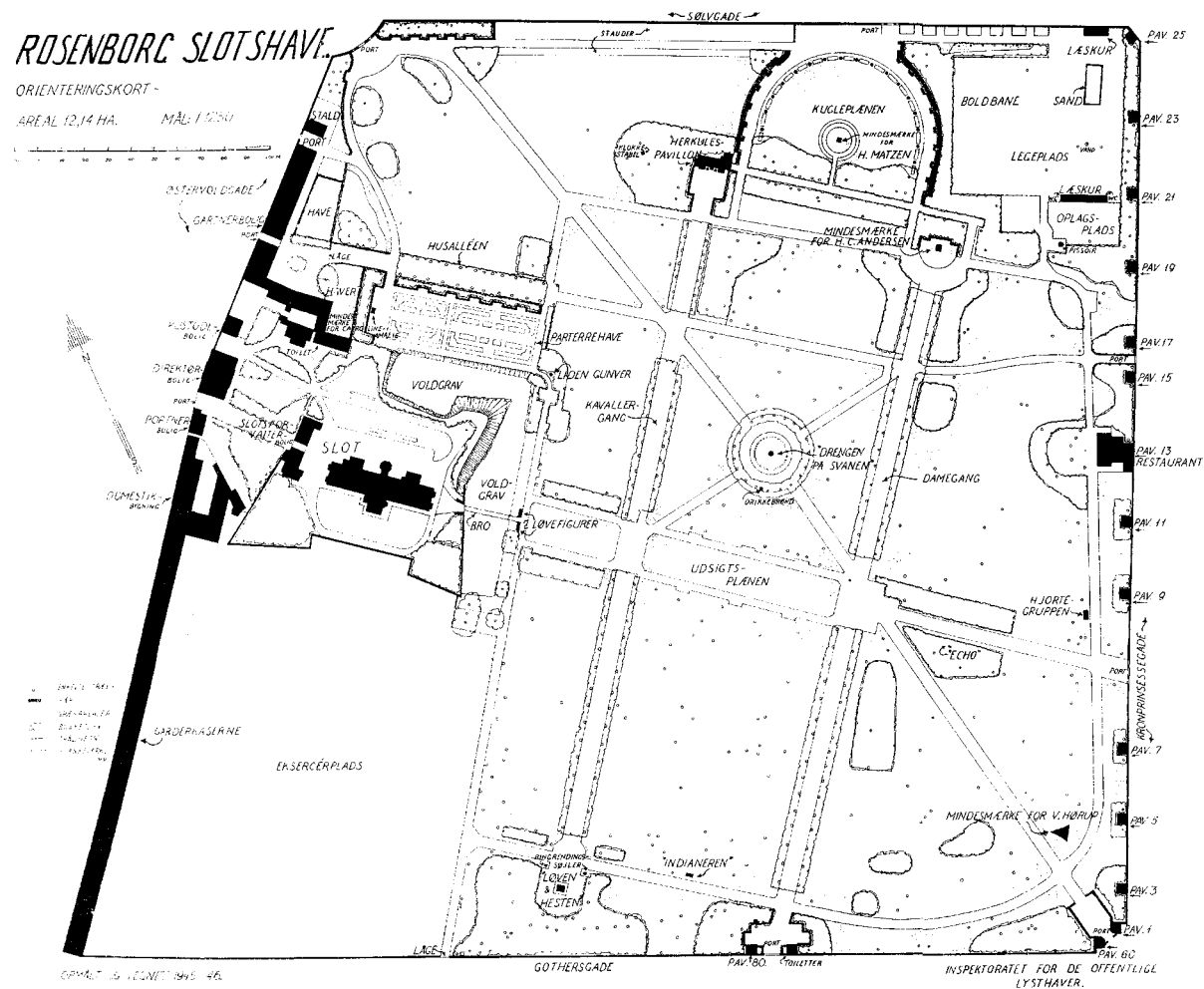
Kongehusets urte- og blomsterproduktion, der lå i havens nordlige del, flyttede i 1909 til Fredensborg. Arealet hvor driverierne havde ligget, blev integreret i haven som lystanlæg og samtidig blev Dronningeporten i havens nordvestlige hjørne opført. De følgende år fik haven lov at gro til, hvilket resulterede i, at haven fremstod mørk og tæt beplantet. I 1920 udskrev Indenrigsministeriet og Københavns Magistrat en arkitektkonkurrence om havens fremtidige udvikling. Ingen af de indkomne forslag blev dog realiseret.

I perioden 1932-35 blev den romantiske haves slyngede stier nedlagt og de diagonale stier, der letter passagen tværs gennem haven, blev indført. Det første staudebed blev også anlagt i 1930'erne. I forbindelse med 2. verdenskrig, blev bunkersanlæggene opført i haven. På legepladsen der lå i hjørnet ved Kronprinsessegade og Sølvgade blev der bygget en børnehave på dispensation, idet der var stor mangel på børnehavepladser i København.

I 1960'erne, under Kgl. Haveinspektør Knud Preisler, tegnede Slotsgartner Ingwer Ingwersen en ny plan for haven, der foreslog udretning af de resterende slyngede stier og i stedet genindførte lige og stramme linjer i havens stisystem. Der skulle tyndes stærkt ud i den tilgroede have så de grønne plæner og de solitære træer kunne bevares og styrkes, ligesom også allétræerne fortsat skulle blive. Ingwersen arbejdede således for at genindføre renæssancepræget i haven samtidig med at han lod tidens andre spor bevare i haven. Arbejdet med at styrke renæssancepræget skete ikke med udgangspunkt i historiske planer, men ud fra en

nytolkning af renæssancens formsprog og plantebrug under hensyntagen til havens ændrede brug. Det var således Ingwersen der forestod anlæggelsen af rosenhaven og krokustæppet, mens genskabelsen af voldgraven ved eksercerpladsen, der i tidens løb var blevet dækket til, skyldes Slots- og havechef Ole Stattau.

I 1990'erne besluttede det daværende 'Inspektorat for de Kongelige Haver' med udgangspunkt i den første danske haveinspektør, Rudolph Rothes planer og på baggrund af det af Ingwersen påbegyndte arbejde, at Kongens Have forsat skal udvikles i dette spor så renæssancepræget styrkes samtidig med at haven vil repræsentere en lang række spor og elementer fra forskellige epoker i havens historie.

Plan over Kongens Have fra 1945. Planen viser at Driverierne er nedlagt og område er omlagt til parkareal med blomsterhaver og en børnehave i hjørnet mod Sølvgade og Kronprinsessegade. De diagonale stier har fået en fremtrædende rolle.

Kongens Have anno 2007

Kongens Have fungerer som bypark for mange københavnere, og den er også 'lokalpark' for mange omkringboende. Samtidig er haven en velbesøgt turistattraktion – ikke mindst som ramme for Rosenborg Slot og De Danske Kongers Kronologiske Samling. Endvidere bruges haven af både gående og cyklende, der skyder genvej gennem haven. Haven besøges af ca. 3 millioner mennesker hvert år, og det er meget at rumme for en gammel have.

Det høje besøgstal siger noget om havens attraktionsværdi. Mange vil nok mene, at Kongens have er tiltrækkende, fordi den med sine grønne plæner og store træer er et centralt åndehul i en storby. Kongens have danner ramme om mange forskellige funktioner og haven bruges af en stor og bred brugergruppe. Der er både gamle og unge, handicappede, forældre med børn, skoleudflugter, turister m.fl. Haven rummer rekreative aktiviteter, der kræver fysisk udfoldelse så som boldsport, kondiløb, vandring og hundeluftning såvel som mere passive former for rekreation. Haven er en populær destination for picnic-folk og læselystne, der kan finde en bænk i sol eller skygge, eller lægge sig på græsset. Haven er et ideelt sted hvor man kan trække sig tilbage fra byen og dens puls, med muligheden for lange kig over de grønne plæner under trækronerne og ophold i mere beskyttede halvlukkede områder. De bredkronede træer, springvandet og de forskellige særhaver (staudebedet, rosenhaven og krokustæppet) inviterer til afslappende fordybelse. Haven stilles også til rådighed for en række organiserede arrangementer i løbet af sommeren, som eksempelvis Copenhagen Jazz Festival. Men havens værdi ligger i høj grad også i at haven repræsenterer et stykke kulturhistorie.

I anledningen af at år 2006 var dedikeret til renæssanceår af kulturministeriet, udførte SES flere projekter i Kongens Have, der på forskellig vis satte fokus på historiske elementer i haven og på havens tilgængelighed for publikum. Der blev således etableret et nyt indgangsparti i hjørnet ved Kronprinsessegade og Sølvgade, Herkulespavillonen blev sat i stand og der blev opstillet en genhugget Herkulesstatue. Endvidere genskabtes dele af den nordvestligste bastion ved slottet og der blev etableret en række bede på selve slotsholmen med udgangspunkt i historiske planer og plantelister.

Haven er fredet efter naturfredningsloven.

Havens areal udgør ca. 12 ha.

Bevaringsværdier og restaureringsholdning

Som gennemgangen af havens udviklingshistorie har vist, bærer haven i dag stadig præg af den struktur og ruminddeling, som den blev givet ved anlæggelsen i 1606. Haven har dog været underlagt forskellige tiders skiftende tiltag. De store og bredkronende træer vidner om den romantiske periode i havekunsten, hvor træernes frie vækst og karaktermæssige udtryk var i fokus. Også plænerne stammer fra denne periode. Diagonalstierne, der bevirker, at plænerne ikke slides, når havens besøgende skyder genvej gennem haven, er et udtryk for hvorledes man tænkte funktionelt i 1930'erne frem for historisk autentisk. Også staudebedet er et udtryk for, hvordan et fænomen, der var højeste mode i 1930'erne, er blevet indarbejdet med stor succes i den gamle have. Bunkeranlæggene er et fremmed element, som vidner om en nationalhistorisk begivenhed. Anlæggene som rosenhaven og krokusplænen er begge udtryk for, hvordan man i 1960'erne frit fortolkede og parafraserede over renæssancens formsprog og havetemaer. Legepladsen og Krumspringet er fortolkninger af en historisk form, der er søgt tilpasset en nutidig brug af haven. Placeringen af en børnehave i haven vidner om, at der skal kunne tilgodeses helt andre behov end den historiske dimension i haven.

Kongens Have fremstår dermed i dag som en have der afspejler mange års forskellige haveidealer, interesser og anvendelsesmåder. Haven kan derfor ikke karakteriseres som en renæssancehave, men snarere som en have bestående af et skelet fra renæssancetiden med et stort antal senere tilkomne elementer. Alle disse elementer er, uanset hvornår og med hvilken baggrund de er kommet til i haven, en del af havens historie, og alle elementer

repræsenterer på hver deres vis kvaliteter og funktioner i haven. Det gør arbejdet med at bevare og udvikle Kongens Have kompliceret og komplekst. De mange forskellige kvaliteter og funktioner skal afvejes i forhold til hinanden, i forhold til nutidige ønsker, behov og problematikker og ikke mindst i relation til en overordnet målsætning. I denne afvejning vil nogle af havens eksisterende elementer og funktioner fremstå mere betydningsfulde end andre.

Det er SES' overordnede målsætning at forene bevaringen, udviklingen og formidlingen af Kongens Have som havehistorisk værk med havens funktion som multifunktionel bypark med dertilhørende forskelligartede faciliteter.

Det er målet at Kongens Have skal udvikles med udgangspunkt i strukturen fra renæssancetidens have. Det er endvidere ønsket, at styrke renæssancepræget i haven således, at haveanlæg og slot vil supplere hinanden i det historiske udtryk. Samtidig er det målsætningen at bevare træk fra den barokke periode med alléerne og præget fra den romantiske have med de grønne plæner som gennemgående bund i haven. Også andre elementer, der er kommet til gennem havens lange levealder ønskes bevaret - både som udtryk for havens lange historie, og fordi de er skabt med kvalitet og rummer en kvalitet for havens nutidige brugere.

De elementer, linier og rumdannelser, der knytter sig til perioden omkring renæssancen frem mod barokken, som vurderes at være mest centrale og dermed også mest bevaringsværdige er:

- Rosenborg Slot med slotsholmen, bastioner og voldgrav
- Det strukturerende stinet, herunder alléerne Husallé, Damegangen, og Kavalergangen
- Rumdannelserne der opstår mellem alléerne,
- Aksen der tager udgangspunkt i slottets østgavl og strækker sig gennem haven mod Kronprinsessegade
- Herkulespavillonen

Derudover er det et ønske på sigt at genskabe en klar visuel kontakt og sammenhørighed mellem eksercerpladsen og det øvrige haveanlæg, så området kan ses og opleves som en integreret del af haven. Det kan også tænkes, at pladsen lejlighedsvist kan åbnes ved særlige arrangementer.

Andre elementer, der har stor betydning for havens fremtoning og/ eller rummer en kvalitet for nutidens brugere og derfor bør bevares, er:

- Meyns pavilloner og hegn omkring haven
- Kastaniegangen
- Solitære træer på plænearealerne
- Krokustæppet-partiet
- Rosenhaven
- Staudebedet

Disse oplyste forskellige elementer og strukturer skal fungere som havens vigtigste elementer, og danne den overordnede ramme og struktur. De andre elementer haven rummer i dag skal på sigt og efter nøje overvejelser forblive uændret, indpasses, omformes eller fjernes med den overordnede målsætning for øje. Visse elementer kan forholdsvist uproblematisk indgå i den overordnede målsætning, mens andre er mere vanskelige at indarbejde.

Som udgangspunkt for perspektivplanen inddeles haven i to zoner - en yderzone, der følger havens hegn og afgrænsning mod omgivelserne og en indre zone, som koncentrerer sig om selve slottet, slotsholmen og voldgraven samt Kavalergangen, Damegangen, Rosenhaven, Krokustæppet og de kvarterer der relaterer sig hertil. Yderzonen tiltænkes en funktion som buffer mellem by og indre have, hvor forskellige funktioner kan placeres (og allerede er placeret). Den indre zone, der er i tæt relation til slottet og rummer de mest velbevarede strukturer af renæssancehaven, skal bære tydeligere præg af renæssancens formsprog og udtryk. Zonerne er tænkt som et overordnet strukturerende arbejdsredskab, og det er ikke tanken, at der skal være klare skel mellem dem.

De bygninger, bygningslementer og skulpturer som haven rummer, bør fremstå så de understøtter havens udtryk. Bunkersanlæggene indgår ikke blandt de elementer, der anses som bevaringsværdige i haven, og det er SES' målsætning af de fjernes på sigt. Således ønskes den proces, der allerede er sat i gang med nedlæggelsen fortsat.

De store solitære træer er i flere tilfælde med til at sløre opfattelsen af havens overordnede struktur.

Perspektivplan med ydre og indre zone.

Samtidig er mange af træerne med til at skabe miljø og variation i haven, idet havens stinet og allétræer er for spinkle til at bære haven alene. Det skal nøje overvejes, hvor der plantes i fremtiden, når de gamle træer må fjernes. Som udgangspunkt plantes træer, der kan udvikles til frikronede træer i havens yderzone, mens de indre områder bør beplantes så renæssancens formsprog understeges. For at bevare og skabe initmitet i haven, skal der ske en styrkelse af randbeplantningen i havens ydre zone i form af beplantningsgrupper, der både består af tæt bundvegetation og træer som overstandere.

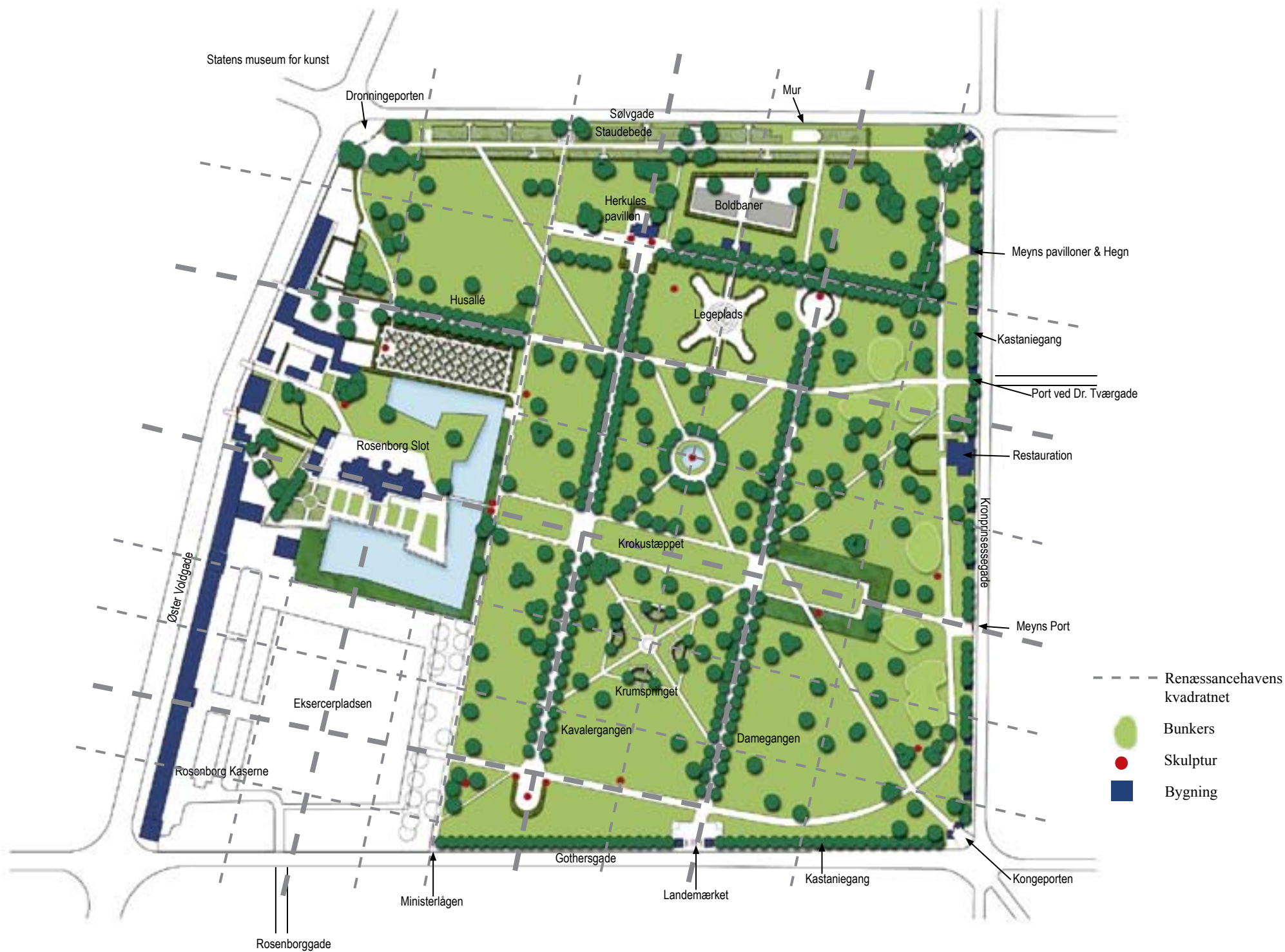
Som følge af havens placering midt i byen, bruges haven af mange som en genvej. Diagonalstierne letter bruges gang/ transport gennem haven, men desværre opfordrer de også til en anvendelse af haven, der er uhensigtsmæssig og uønsket - nemlig at haven benyttes som transportkorridor for cyklister. Dette er til gene for mange af havens brugere, og forstyrrer haveoplevelsen for dem, der opholder sig i haven. Som et led i at støtte udviklingen af haveanlæggets udtryk i retning af det historiske formsprog, og endvidere som et led i en strategi, der skal nedbringe antallet af cyklende gæster i haven, kan det overvejes på sigt at nedlægge eller ændre diagonalstierne, men selv om diagonalstierne ikke er tilpasset den historiske kontekst i haven, er man nødt til at erkende, at de spiller en vigtig rolle, og at folks passage på tværs af haven næppe kan elimineres. Det står dog klart, at cyklister, der skyder genvej gennem haven, har en negativ virkning på havens andre besøgende, ligesom de udøver et stort slid på stierne. Det skønnes, at den bedste måde at løse disse problemer på er, at flytte dele af den gående færdsel til et stinet der kan integreres bedre i den historiske

kontekst og samtidig at arbejde på at udforme indgangspartierne, så cyklister ikke uhindret kan køre ind i haven.

Samtidig med at SES skal tage vare på de kulturhistoriske værdier i haven, er det også nødvendigt at forholde sig til og at imødekomme det stigende besøgstal. Derfor er det centralt, at perspektivplanen sætter rammer for hvordan brugen af haven skal udvikles. Strategierne, der ligger bag perspektivplanen, er derfor ikke kun rettet mod bevaring og udvikling af havens udtryk, men også mod at styre havens forskellige brugergrupper og anvendelsen af haven, så haven fortsat kan fremstå som en attraktiv have. Med det stigende antal aktiviteter der tilbydes i haven, er der en fare for, at havens historiske karakter udvandes, ligesom et stort antal aktiviteter kan komme til at virke som en begrænsende faktor for de brugere, der benytter haven på eget initiativ. Det er derfor ønsket, at der bliver en status quo i udviklingen af det udvalg af aktiviteter og arrangementer, der tilbydes i Kongens Have. Man kan på sigt overveje om aktiviteter, der kun er dedikeret forholdsvis små brugergrupper bør have plads i Kongens Have. Der skal sættes fokus på kulturelle aktiviteter og arrangementer, der understøtter den kulturhistoriske formidling og medvirker til at levendegøre havens historie.

Kongens Have forår 2007 med angivelse af renæssancens kvadratnet

2

Beskrivelse

Beskrivelse af havens hovedkomponenter og delområder

Følgende gennemgang beskriver først havens hovedkomponenter, og derefter havens delelementer og delområder. Ud fra den overordnede målsætning skitseres der specifikke tiltag for havens forskellige områder og elementer.

Havens hovedkomponenter

Havens rammer

Kongens Have er afgrænset af Meyns hegn og pavilloner, en mur langs Sølvgade, et bygningskompleks mod Østervoldgade og et trådhegn mod livgardens eksercerplads.

Muren langs Sølvgade er af nyere dato. Den skaber en effektiv barriere, både visuelt og lydmæssigt mod Sølvgade. Muren danner en flot og harmonisk baggrund for staudebedet, den giver læ og yndede solpladser for havens gæster.

Meyns pavilloner og hegn skaber en uerstattelig og meget poetisk afslutning mod Kronprinsessgade. Meyn fik på begavet vis skabt en delvis gennemsigtig afgrænsning mod den nye gade og de huse der blev opført, da man efter brandens hærgen i København 1795, tog en bid af haven.

Rosenborg Slot og Slotsholmen og hele anlægget, der danner rammen om De Danske Kongers Kronologiske Samlinger er juvelen i kronen.

Alléer og markante træerækker i haven

Husallé

Husallé er en af Danmarks ældste alléer. Den bliver holdt forynget ved sporebeskæring, hvilket vil sige, at man hver vinter skærer årsskudene helt væk. Denne form for beskæring giver den karakteristiske silouet af 'knyttede hænder'. Med den form for beskæring kan man formentlig holde Husallé i live i nogle årtier endnu.

Damegangen og Kavalergangen

Damegangen og Kavalergangen blev plantet i 1660'erne, hvilket vil sige, at de stammer fra baroktiden. Alléerne følger renæssancens stinet, og danner tilsammen et mægtigt vertikalt rum i haven.

Kastaniegangen

Kastaniegangen er oprindelig fra 1781 hvor den daværende slotsgartner, Christoffer Dørchel (1776-82) fik plantet en kastanieallé, der løb langs hele havens afgrænsning mod Gothersgade. Da orangeriet og parterret blev inddraget først til landkadetterne og senere til kaserne, blev alléen fældet på dette stykke. Den kastaniegang vi kender

i dag er plantet af slotsgartner Ingwer Ingwersen i 1960'erne – og udvidet til at omfatte strækningen langs Kronprinsessegade.

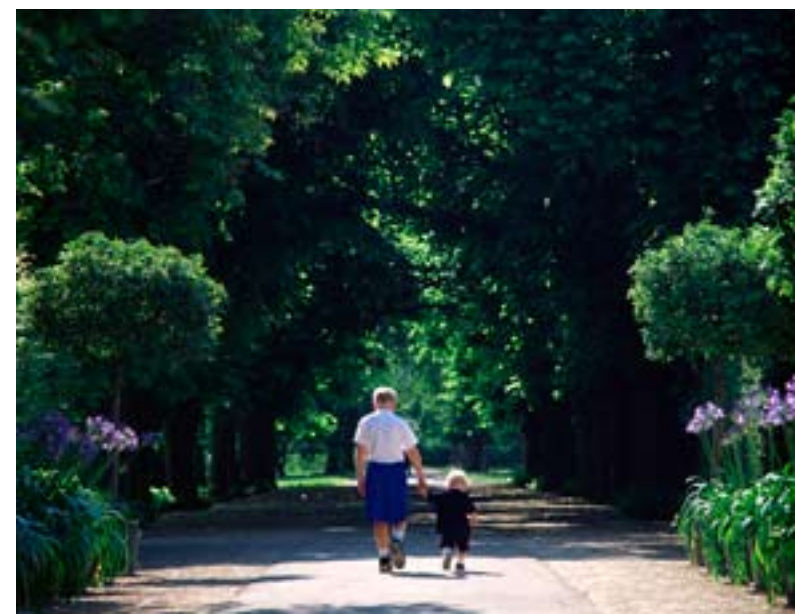
Tiltag

Selvom alléerne som element ikke er typisk for renæssancens haver, anses de som væsentlige elementer i haveanlægget, idet de medvirker til at fremme opfattelsen af havens struktur og samtidig fortæller om en af de væsentlige epoker i havens historie. I erkendelse af, at det i dag ikke vil være opportunt at genskabe større områder med renæssanceprægede haverum og beplantningstyper, fordi brugen af haven er radikalt ændret, synes det endvidere oplagt, at bevare alléerne som strukturerende beplantningselementer. Det er derfor målet at alléerne skal genplantes når de er udlevede.

Tilstanden for allétræerne er generelt for nedadgående, og det forventes, at der skal ske en udskiftning af træerne. Der har løbende været en udskiftning af udlevede træer i Damegangen og Kavalergangen, der således i dag fremstår med forskelligaldrede træer. Strategien for genplantningen er at bevare de nuværende alléer så længe de fremstår med en helhedsvirkning. Når denne helhedsvirkning skønnes ikke at kunne opleves længere, skal alléerne genplantes, så træerne bliver ensaldrende. Ind til denne genplantning finder sted, plantes der ikke nye enkelte træer til erstatning af træer der må fjernes. Hvor længe træerne kan leve, og hvor længe der går, inden alléstrukturen svækkes, kan ikke præciseres. Alléerne vil i denne periode fremstå med de huller der opstår, efterhånden som træerne er udlevede og må fældes.

Når alléerne skal genplantes er der flere forhold der skal tages stilling til. Det skal overvejes om alléplantningen i Kavalergangen skal forlænges mod Gothersgade, hvor det foreslås at etablere et nyt indgangsparti i alléens akse. Det skal også overvejes om H.C. Andersen-skulpturen skal flyttes ud af Damegangen til en anden placering i haven, så det bliver muligt at genplante alléen i sin oprindelige fulde udstrækning, og således at man bedre kan opfatte den historiske stistruktur, hvor stierne krydser hinanden vinkelret. Det skal endvidere overvejes, at nedlægge det østligste stykke af Hercules-alléen, og genanvende træerne når alléerne skal nyplantes. Alléerne skal holdes beskårede, for at træernes levealder kan forlænges. Hvert andet eller tredje år skæres de ned til 8 meter, hvilket er den rigtige højde på barokalléer ifølge franske forskrifter.

Kastaniegangen er i sammenhæng med Meyns hegn og pavilloner med til at tegne en smuk ramme om haven. Det er målet at ændre på stammehækkens dimensioner, så der kommer bedre overensstemmelse mellem træer, hegn og omgivende bygninger. Der vil blive lagt nye mål for deres beskæring i fremtiden ligesom træerne vil blive beskåret, så stammehækken kører migret med hegnet. Det er endvidere ønskeligt at få kastaniegangens udstrækning til igen at nå hjørnet af Øster Voldgade.

Stier

Stisystemet i haven spiller en vigtig rolle; funktionelt fordi det giver tilgang til alle havens delområder og historisk, som et væsentligt spor af havens oprindelige ruminddeling.

Eksisterende forhold

Stierne i haven er underlagt et stort brug og dermed også slid. De trænger derfor flere steder til fornyelse. De fleste stier har slotsgrus eller lergrusbelægning. Belægningen i Dame- og Kavalergangen er lergrus med et asfaltbånd i midten. De diagonale stier er klinkebelagt.

Tiltag

Det fremtidige stisystem i haven opdeles i transport- og promenadestier. Forskellen mellem de to typer af stier ligger i deres dimensioner og i den måde, de er opbygget på.

Transportstier skal være mindst 3 meter i bredden og udføres i slotsgrus som totallag med en tykkelse på mindst 20 cm. Færdsel på transportstier skal kunne foretages med maskiner, driftsmateriel og lejlighedsvis med lastbiler. Stierne afrundes flere steder i hjørnerne til at lette lastbiltrafik. Det forslås at tung trafik til haven ledes gennem mate-

rialgården i stedet for gennem Landemærket, som det nu er tilfælde. Det er acceptabelt at færdsel begrænses i våde perioder. Transportstierne sneryddes kun lejlighedsvis.

Promenadestier har en bredde på 2 til 3 meter. De udføres også i slotsgrus som totallag med en tykkelse på 10 til 15 cm uden jernkantbånd eller stenkant. Dame-, Kavalergangen og Husalléen skal dog fortsat have en bredde på 6 meter. Det er vigtigt, at de kun lejlighedsvis bruges som transportstier til lokale områder i haven. Promenadestierne sneryddes ligeledes kun lejlighedsvis.

Cykler

Kongens Have ligger centralt i byen, hvilket betyder, at mange mennesker dagligt krydser gennem haven til og fra arbejde med cykel. I de senere år er det blevet et stadig større problem, at folk cykler gennem haven, fordi det er til gene for havens andre brugergrupper, og fordi det giver et stort slid på havens stier. SES har sammen med politiet lavet flere razziaer mod cyklister i haven uden at det har afstedkommet den store effekt.

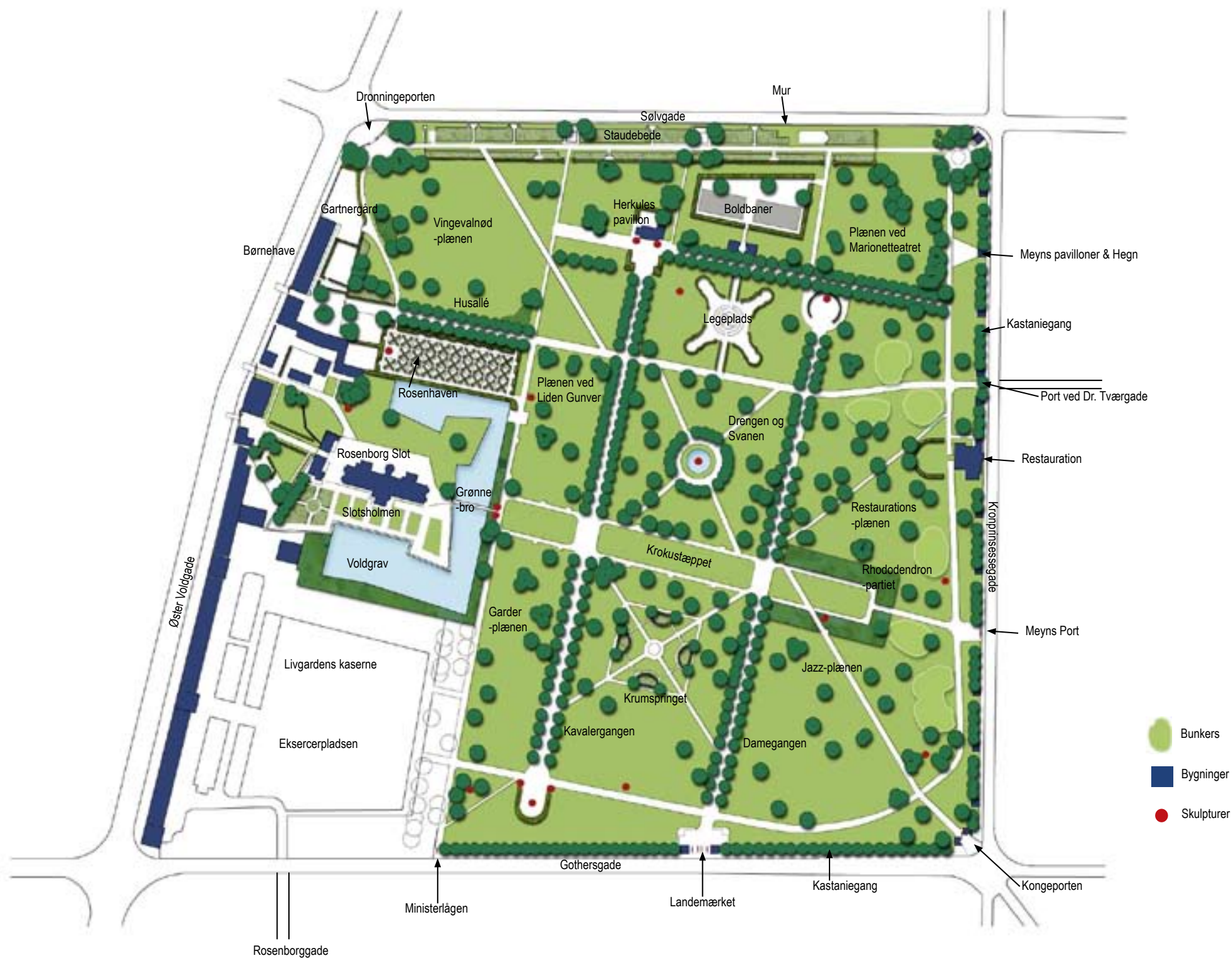
Tiltag

For at løse problemet er det SES' ønske at:

- Fastholde forbudet mod at cykle i haven
- Etablere cykelparkeringsmuligheder ved flere af havens indgange
- At etablere indgangspartier, der har til hensigt at hindre, at man kan cykle direkte ind gennem havens låger.
- Omlægge enkelte stiforløb.
- Forestå forskellige happenings/ kampagner, der sætter fokus på problemet og gør cyklisterne opmærksomme på, at det er ulovligt og uhenigtsmæssigt at cykle i haven.

Kongens Have anno 2007 med delområder

Havens delområder og delelementer

Vingevalnødplænen

Vingevalnøddeplænen ligger ved havens nordvestlige hjørne ved Dronningeporten. Plænen er stort set åben, med en sparsom beplantning. Den afgrænses af Husallé og en sti der passerer vest for Herkulespavillonens gavl. Plænen gennemskæres af en diagonalsti. På sigt ønskes dele af denne diagonalsti nedlagt. I den forbindelse skal der udarbejdes en specifik plan for hvordan stisystem og indgangsparti kan udformes, så det understøtter det ønskede udtryk i haven, og således at proble-

matikker omkring cykling i havens afhjælpes. Det skal indgå i overvejelserne at forlænge stien forbi Herkulespavillonen. Omlægningen af stierne skal tage udgangspunkt i det historiske kortmateriale, men dog samtidig tage højde for nutidige behov. I forbindelse med en eventuel omlægning af stierne og indgangspartiet skal udformningen af området omkring materielgården, børnehaven og det lille staudebed bearbejdes nærmere. Staudebedet ved hækken bag børnehaven ønskes nedlagt på sigt, så ressourcerne kan flyttes til en udbygning af bedene på slotsholmen. Det kan overvejes, om der skal

plantes på plænen for at give haverummet rammer og indhold. En sådan beplantning kan oplagt tage udgangspunkt i de historiske planer, der viser, at der har været frugtplantage i sin tid.

Foto af indgang til driverierne fra Kongens Have 1909. Staudebedet ligger i området hvor driverierne lå.

Tiltag

Staudebedet er skattet af mange af havens brugere, og det skal fortsat være et højt prioriteret element i Kongens Have og det er det langsigtede mål, at staudebedet fortsat bevarer som et af havens nutidige historiske elementer. Det er derfor målet, at pleje og vedligeholde det eksisterende staudebed. Det overvejes om bedet på sigt skal have den samme udstrækning. Udgangspunktet er at oplevelsen af kvalitet er vigtigere end kvantitet. Det kan også komme på tale at flytte gartneriske ressourcer fra

staudebedet til etablering og pleje af historiske bede på slotsholmen. En mindre afkortning af staudebedet mod Kronprinsessegade vil skabe et bedre sammenhængende plæneområde.

Muren langs Sølvgade skal holdes beplantet med slyngplanter og buske i forgrunden.

Herkulespavillonen

Den oprindelige pavillon stammer fra Chr. IV's tid. Samtidig med at han byggede Rosenborg Slot, opførtes i haven et lille hus, der blev kaldt Det blå Lysthus eller Eremitage. Af dette er der dog meget lidt tilbage, idet den ved ombygninger i tidens løb er meget forandret.

Første ombygning fandt sted 1672, hvor det gamle tårn blev nedbrudt i højde med taggesimsen og fra den tid dannede en fremspringende Pavillon på vestsiden.

Bindingsværkstilbygningen, som rummer trappen til 1. sal, blev opført 1716. Arkitekt C.F. Harsdorff foretog i 1773 en gennemgribende ombygning af vestfacaden, samtidig med at han nedtog to spidshættede tårne ved gavlene i højde med balustraden på det flade tag. En karnap på østsiden blev ligeledes taget ned og vinduerne her ved den indvundne plads gjort større. Pavillonen har i sin funktion af lysthus været et vigtigt element i haven. I dag er pavillonen indrettet som café med udendørs servering, og det er målet, at bygningen også fremover skal rumme sådanne faciliteter.

Tiltag

I forbindelse med Renæssanceåret 2006 er Herkulespavillonen blevet renoveret, og der er opstillet en genhugget Herkuleskulptur. Det skal vurderes, om der er behov for at etablere et hegn omkring skulpturen, for at sikre den mod unødigt slitage.

Stien der går forbi Herkulespavillonen, og ligger vinkelret på Dame- og Kavalergangen, bør forlænges frem mod Dronningeporten. Dette tiltag vil være med til at understrege hvordan Herkulespavillonen ligger i og indgår som en vigtig del af renæssancens stinet og havens indre zone.

Pladsen, der danner ramme om udeservering på pavillonens nordside, skal bearbejdes nærmere, så pavillonen præsenteres bedre.

Herkulespavillonen.

Plænen ved Marionetteatret

Siden 1947/50 har der, med midlertidig dispensation fra havens fredning, ligget en børnehave i hjørnet ved Sølvgade og Kronprinsessegade. En genoptagelse af fredningssagen førte i 2002 til fredningsnævnets beslutning om, at børnehaven skulle fraflytte sin placering. Børnehaven er derfor i 2006 flyttet til den tidligere slotsgartnerbolig, Østervoldgade 4 B. Den tilhørende private have er ikke fredet, og den er blevet indrettet til legeplads for børnehaven.

På plænen hvor børnehaven lå frem til 2006 er en del relativt nyplantede træer - alle arter, der figurerer på Otho Sperlings plantebeholdningsliste. Plænen er meget brugt til ophold og boldspil for mindre børn.

Flytningen af børnehaven og nedrivningen af bygningerne har gjort det muligt, at etablere et indgangsparti i havens nordøstlige hjørne. Der er skabt en cirkelformet plads i tilknytning til hjørnet hvor stierne langs Sølvgade og Kronprinsessegade mødes. Formsproget relaterer sig til renæssancens foretrukne former og er samtidig søgt afstemt i relation til det nyklassicistiske formsprog, som præger Meyns Hegn og Pavilloner. Der er etableret en plads til cykelparkering, der skal afhjælpe problematikken omkring cykler i haven.

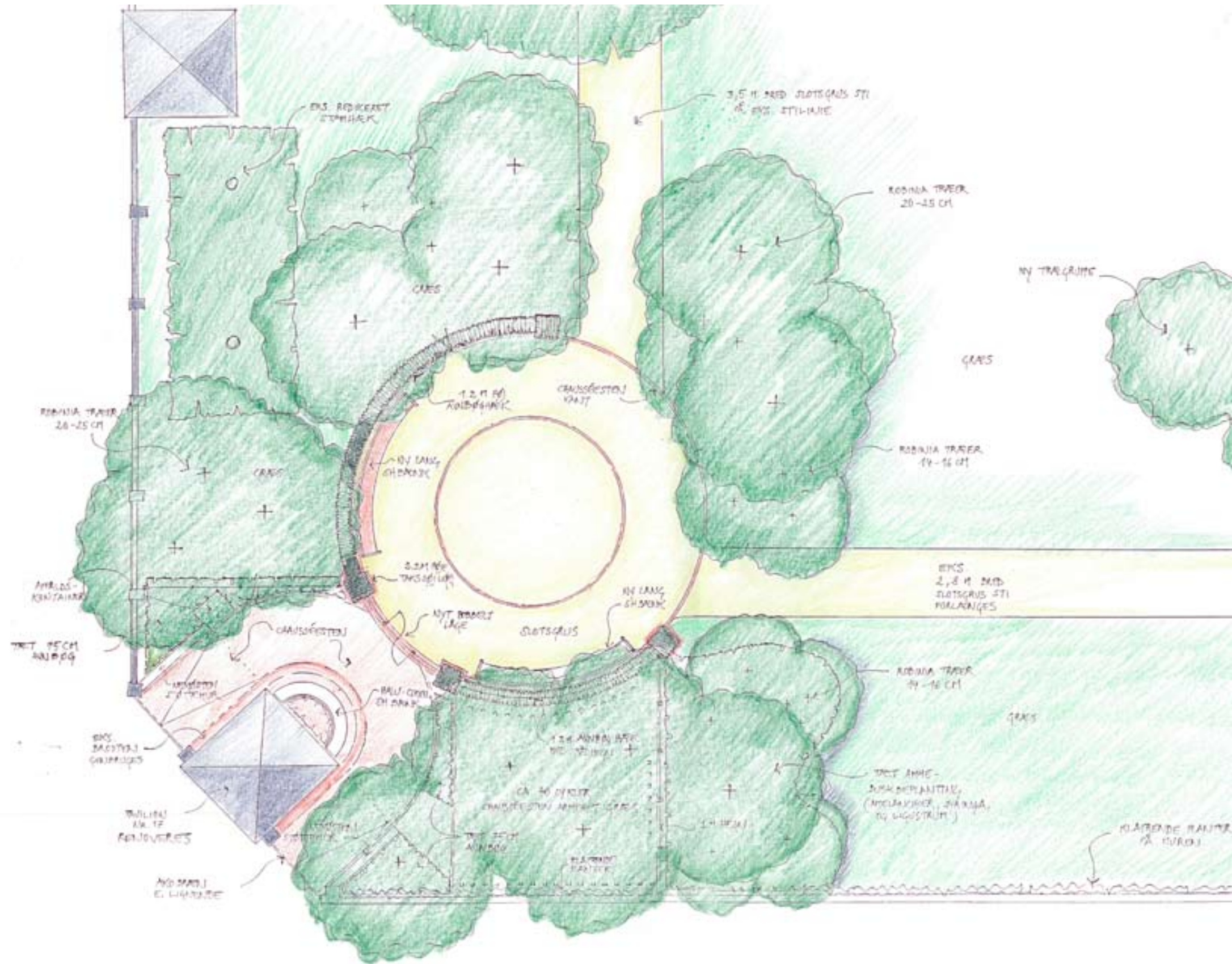
Beplantningen, der er etableret i tilknytning til det nye indgangsparti, er udformet efter nogle generelle plantningsprincipper der arbejdes med i haven. Hække plantes i bøg, mens træer og buske er valgt fra Otho Sperlings planteliste, og placeret så de understreger pladsdannelsen og de kvadratiske grundformer i stinettet. Etableringen af indgangspartiet blev færdiggjort i anden halvdel af 2006.

Tiltag

For at skabe en bedre rumlig afgrænsning, overvejes det at nedlægge det sidste felt af staudebedet der "stikker" lidt umotiveret frem, efter at børnehaven er revet ned, og områdets disponering er ændret. Der skal fortløbende arbejdes med etablering og styrkning af en randbeplantning i området. Det kan overvejes om H.C. Andersenstatuen på sigt kan flyttes ud af Damegangen til en placering på plænen i Damegangens akse. I så fald skal det ske i forbindelse med en fornyelse af allétræerne. Ønsket om at flytte statuen skyldes, at dens placeringen og omgivende beplantning hindrer opfattelsen af Damegangen som en vigtig gennemgående sti i haven.

Plænen ved Børnehaven

Nyt indgangsparti ved Solvgade og Kronprinsessegade

Boldbanerne

Boldbanerne er anlagt i 1996 efter ønske fra flere af de lokale skoler, der mangler udearealer til sportsaktiviteter. Omkring boldbanerne er der etableret hække, som skærmer for indkig. Hækkene er samtidig med til at give et renæssancemæssigt præg i form af de aflukkede rum.

Tiltag

Det er tanken at intensivere brugen af banernes areal ved at etablere 5 boldbaner indenfor hækrummet. Sølvgade skole har søgt Københavns Kommune om finansiering af en omlægning af banerne. SES er positiv over for en mere inten-

siv udnyttelse af arealet, så længe det holder sig indenfor hækrummet. Det kan på sigt overvejes, hvorvidt der skal være boldbaner i haven, men som udgangspunkt kan denne funktion udmærket indpasses i havens yderzone.

Restaurationsplænen

Restaurationsplænen har sit navn efter restaurant Geranium, der ligger i området, og har udeservering på plænen, i et rum afgrænset af en hæk. For et par år siden blev der plantet en del nye træer på plænen bl.a. robinier.

Mod akse, der går fra Rosenborg Slot mod Kronprinsessegade, er plænen afgrænset af et rhododendronparti.

Tiltag

I overensstemmelse med den overordnede målsætning for haven, er det planen, at dækningsgravene fjernes. Også rhododendronpartiet ønskes fjernet eller opløst formmæssigt; både for at understrege akse mellem Kronprinsessegade og slottet, og fordi det som beplantningselement ikke harmonerer med de overordnede målsætninger. For at skabe intimitet og balance i rummets dimensioner skal der, når dækningsgrave og rhododendron er fjernet, indplantes grupper af såvel træer som buske. Da området ligger i yderzonen, skal nyplantninger ikke nødvendigvis foretages med det mål for øje at styrke renæssancepræget, men snarere for at danne gode rammer om haven og om ophold på plænen. Der skal endvidere ske en nærmere bearbejdning af stiforløbet. Stien langs Kronprinsessegade bør rettes op, så den løber parallelt med havens hegn. Stien nord for restaurationen skal rettes ud, så den kommer til at ligge i det historiske stinet. Der er en stor trafik på tværs af plænen, og da det vurderes, at færdslen på denne strækning ikke kan omlægges uden andre større radikale ændringer, anses det derfor for nødvendigt at bibeholde diagonalstien.

Det er ønsket at bevare restaurationen i haven til glæde for havens besøgende. Rummet omkring udeserveringen skal passe bedre ind i havens formprog, og SES skal godkende materiel og opstilling på serveringsarealet. Aktiviteter der knytter sig til restaurationen, skal holdes indenfor den givne ramme.

Legepladsen

Slots- og Ejendomsstyrelsen udskrev sammen med Statens kunsthøjesteret en konkurrence i 1997 om udformningen af en legeplads i Kongens Have. Arealets overordnede udformning var på forhånd givet af SES, nemlig mønstret af et bousquet, som findes på en plan fra 1742. Ønsket var at få en legeplads, der kunne integreres i haven, og være med til at formidle det historiske udtryk. Legepladsen, med drager, drageæg, voldgrav og hængebroer er meget populær.

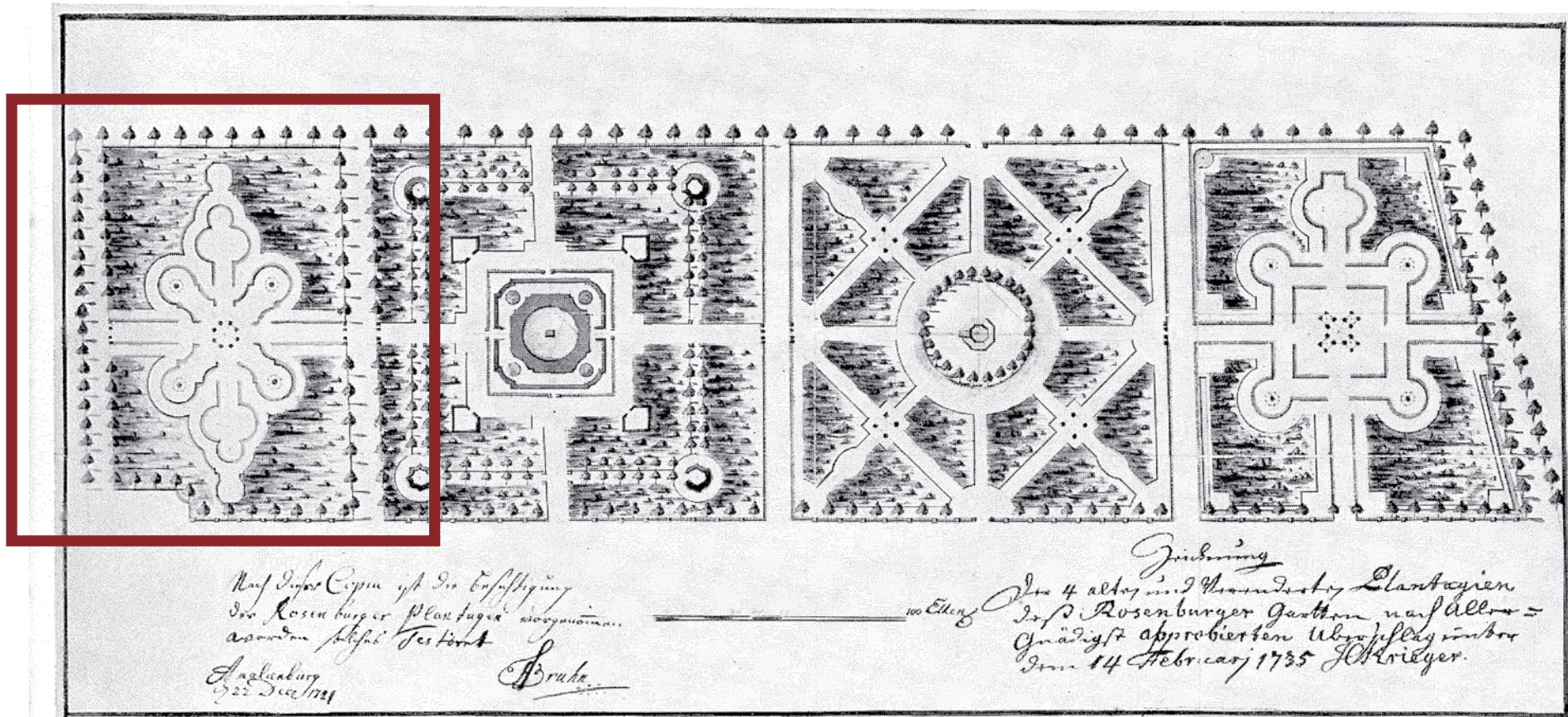
Tiltag

Det er målet at pleje og forny legepladsen, så den også fremover vil fremstå med samme udtryk. Der pågår en renovering af legepladsen som vil blive afsluttet i løbet af 2007.

Skitse af pavillon fra vinderforslaget.

Drengen og svanen

Anlægget, der består af en fontæne med en skulptur omgivet af en græsribat og stammehække, stammer fra renæssancen. Både springvandet og de diagonale stier kan ses på Heiders plan fra 1649. Der har i sin tid været placeret en Bathse-baskulptur, der blev flyttet dertil fra broen foran det blå lysthus – nu Herkulespavillonen, i 1707. Den pietistiske Chr. d.6 fik dette kunstværk fjernet i 1735. I stedet fik han i 1738 opstillet en ny skulptur af en dreng på en svane, af den franske billedhugger le Clerc. Skulpturen af Drengen og svanen blev udsat for hærværk, efter at dele af haven, under Struenses tid, blev åbnet for offentligheden. Der blev foretaget en større reparation af bassinet i 1817, og i 1830'erne blev billedhuggeren H.E. Freund bedt om at reparere figuren. Han kasserede den originale skulptur og lavede den vi kender i dag. Som et notabene kan bemærkes at der i dag står en Batsebafigur på Fredensborg. Det kan tænkes at være den, der oprindeligt stod i Kongens Have.

Tiltag

Bassinet er i sådan stand at det bør sættes i stand. Sandstenskanten kan genbruges, men gruspladsen omkring anlægget bør lægges om. Genskabelsen af bassinet kunne være et muligt sponsorprojekt. Det er centralt, at stammehækken omkring bassinet har et ensartet udtryk. Når træerne skal fjernes pga. alder, bør der genplantes nye. I den forbindelse bør de diagonale stier omlægges, så de tager udgangspunkt i kvadratets hjørner. Det foreslås endvidere eventuelt at markere forløbene af de fire stier, der i sin tid har dannet et kors i kvadratet.

Rosenhaven

Ingwer Ingwersen var slotsgartner i Rosenborg Slotshave fra 1960 til 1969. Mens han bestred embedet udarbejdede han flere forslag til haven, der også blev implementeret. Det gælder rosenhaven, rækken af kastanier langs Kronprinsessegade, og krokustæppet, som blev til i et samarbejde med Erna Sonne Friis. Rosenhaven er en fri fortolkning af renæssancetidens velafgrænsede og intime haverum. Den blev skabt med det mål for øje både at underbygge havens historiske udtryk og at give havens nutidige brugere et haverum, der kunne opfylde deres ønsker om blomster og behov for et fredeligt opholdssted. Mønstrene med stjernemotivet, der ses i belægningen og i beplantningen, er skabt med inspiration fra havebøger fra 1600-tallet. Ingwersen valgte at kombinere den historisk inspirerede plan med moderne roser, hvilket gjorde anlægget til en unik og tydelig krydsning mellem fortid og nutid.

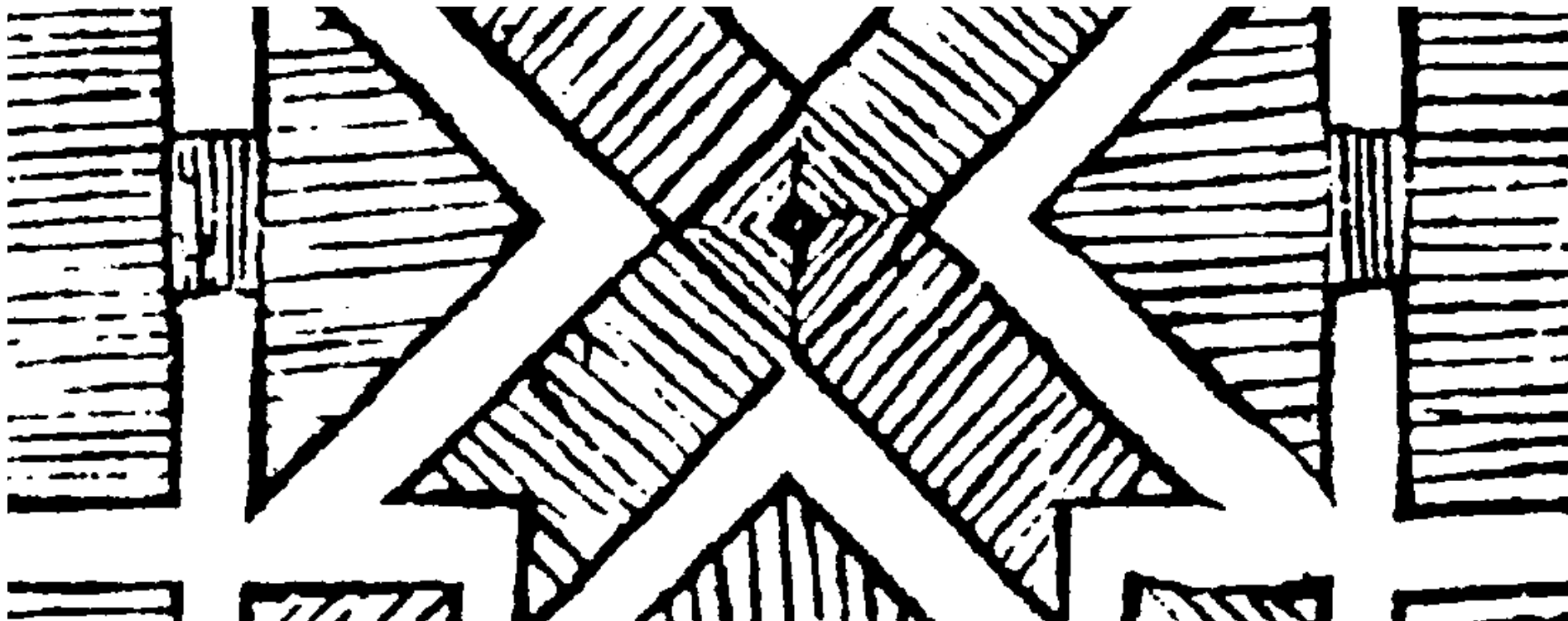
Angreben buksbom 2003.

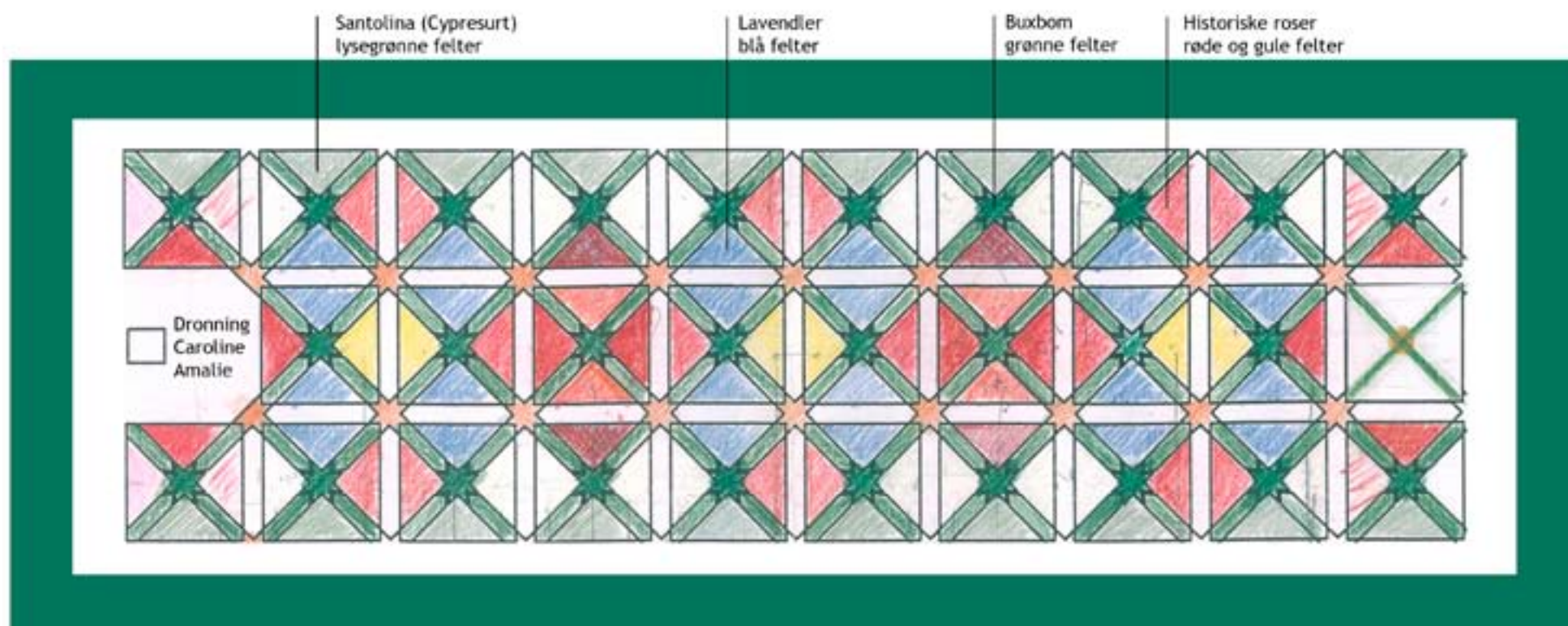
Rosenhaven i 1990'erne

Tiltag

Anlægget vurderes at rumme væsentlige landskabsarkitektoniske kvaliteter, og er i sin form smukt indpasset i havens historie. Samtidig er det skattet af mange af havens brugere. Da man, på grund af et svampeangreb i buksbomplanterne, har været nødsaget til at omlægge rosenhaven, har det derfor været SES' vurdering, at anlægget skulle genskabes. Der har været gjort forsøg med at udskifte de moderne roser med historiske roser, der formentlig har været i haven på Christian d.4's tid. De historiske roser har dog vist sig vanskelige at tilpasse det udtryk, som Ingwersen arbejdede efter. Samtidig er blomstringsperioden meget kort og plejen uforholdsmæssig omstændig, og det overvejes derfor at skifte til et planteudtryk, der er afstemt i relation til Ingwersens idé. På den vis vil rosenhaven fremstå som et stilrent element, der repræsenterer 1960'ernes fortolkning af renæssancens havekunst.

Udsnit af havetegning fra Hans Rasmussen Block's
havebog fra 1600-tallet.

Plan over rosenhaven i dag 2007.

Grønnebro og Voldgraven

I 1995 blev Grønnebro åbnet. Det har bevirket, at der er kommet en god kontakt mellem slottet og haven. Voldgraven omkring slottet er gennem tiden delvist blevet kastet til, og der er blevet opført forskellige bygninger på tidligere voldgravsterræn. Nogle af disse bygninger er fredet i dag.

Tiltag

Det er ikke muligt at genskabe voldgraven i hele dens oprindelige udstrækning. Der skal alligevel arbejdes på at tilbageføre enkelte dele, for at styrke billedet af slottet på en holm. For at udtrykket kan være klart og let opfatteligt, er det centralt at

beplantningen på voldanlægget ikke slører formen. Det foreslås derfor at udskifte snebær på voldterrænet med græs. Som afgrænsning mellem voldgrav og haveanlægget ønskes der plantet en lav bøgehæk. Hækken vil harmonere med andre hækpartier i haven, og samtidig være med til at styrke formfastheden i anlægget. Der skal fortsat være beplantning bag skulpturerne ved Grønnebro, for at danne en grøn baggrund for skulpturerne. Det skal undersøges om skurfaciliteter på kaserneområdet kan nedlægges eller flyttes, så udsigten til eksercerpladsen ikke skæmmes fra den nytillantede bastion.

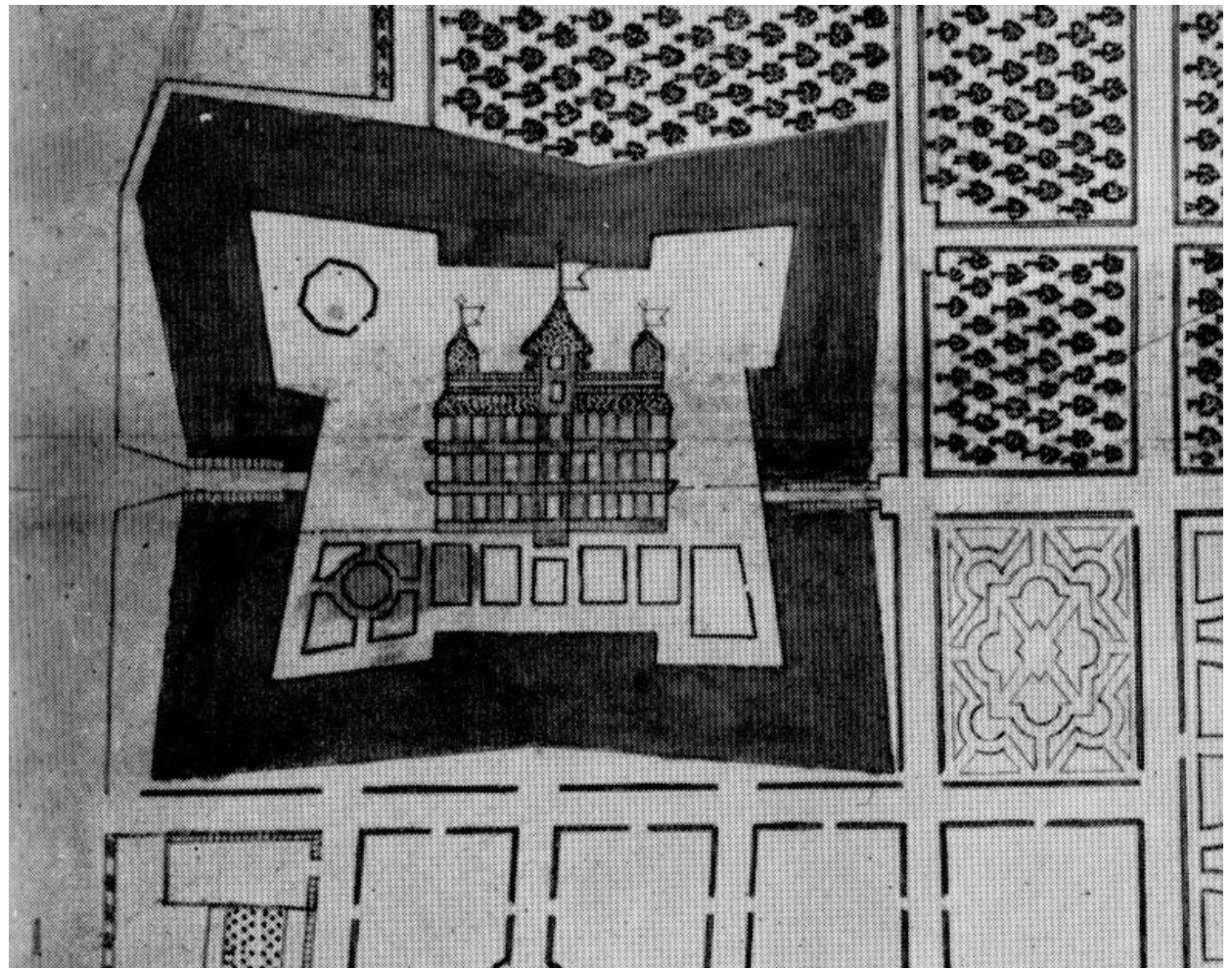
Vædder fra sokkelen til løverne der vogter Grønne bro.

Slotsholmen

På selve slotsholmen har der tilbage på Christian d.4's tid været et mindre lysthaveanlæg. Flere gamle planer viser, at anlægget har været forskelligt udformet op gennem tiden. På en plan, der kan dateres til omkring 1660'erne, kan man se et anlæg bestående af 11 bede. Det er denne plan der viser den mest detaljerede udformning af bedene, men ellers kendes der ikke til oplysninger om bedenes udformning og indhold.

Tiltag

I forbindelse med renæssanceåret i 2006, har SES omlagt den eksisterende græsplæne til en grusflade, og genskabt konturerne af de 11 bede. Fem af bedene er tilplantet. På sigt kan de resterende bede eventuelt også tilplantes.

Beplantningens sammensætning og formmæssige udtryk er sammenstykket ud fra retningslinier udstykket af Hans Razmussøn Block i hans havebog fra 1647 og ud fra de beskrivelser, der er tilgængelige om haven jf. indkøbslister, dagbogsnoter m.v. De planter der er valgt, er kendt fra Otho Sperlings plantebeholdningsliste. For at give havens grundlægger - Christian d.4. en lille hyldest, blev

det valgt, at ét af bedene skulle repræsentere Christian d.4.'s heraldiske farver - de Oldenborgske røde og gule. Da det med sikkerhed vides, at der var en stor beholdning af baljeplanter i samtiden, har det også været et ønske, at vise eksempler på dette i anlægget. Der er derfor opstillet bemalede baljer, der er skabt efter idé fra forskellige historiske billedgengivelser af haver i samtiden.

De nye bede på Slotsholmen

Plænen ved Liden Gunver

Plænen ved statuen af Liden Gunver har indtil for ganske nyligt været præget af store fuldkronede træer, der stammede tilbage fra havens romantiske periode. Området er velegnet til større arrangementer, og med slottet som baggrund er det eksemplevis oplagt som ramme for historiefremdende arrangementer.

Tiltag

Af sikkerhedsmæssige årsager har SES været nødsaget til at fælde flere af de karakterdannede træer. Dette giver lejlighed til at overveje hvilken form for beplantning der skal erstatte de gamle træer. Det fremgår af flere af de historiske haveplaner, at området har været tilplantet som frugtplantage. Det vurderes dog, at en decideret

frugttræsplantage vil harmonere dårligt med brugen af haven i dag, og det er derfor ikke et ønske, at søge dette havehistoriske element genskabt. Der arbejdes i stedet efter at holde området rimeligt åbent og endvidere markere de dele af det historiske stinet som ikke eksisterer i dag. Det overvejes at plante grupper af træer ved plænenes hjørner.

Krokustæppet i blomst.

Krokusplænen

Krokusplænen er, ligesom Rosenhaven, fra Ingwer Ingwersens tid som slotsgartner i Kongens Have. Det er Erna Sonne Friis og Ingwersen der sammen har tegnet krokusplænen. Ligesom rosenhaven er krokustæppet skabt med inspiration fra et typisk renæssancemønster. Selve blomsterplæneelementet har som sådan ikke nogen forankring i historien.

Marmorkuglerne, der ligger i kanten rundt omkring krokusplænen, stammer sandsynligvis fra Christian d. 4.'s tid. Man ved med sikkerhed, at de har ligget på den nuværende eksercerplads i lystkvartererne foran orangeriet. Efter at lystkvarteret dér blev nedlagt, da kasernen blev opført og haven omlagt i 1823, blev de lagt i Civiletatens materialegård. I 1960-70'erne fik de den nuværende placering.

I 2004, hvor krokustæppet blev lagt om, er marmorkuglerne blevet rettet op, så de igen ligger på linje.

Tiltag

I løbet af en flerårig periode reduceres blomstringen naturligt, hvilket betyder, at det ca. hvert 10.-15. år vil være nødvendigt at forny løgene.

I forbindelse med arbejdet med at styrke det oprindelige stinet fra 1600-tallet, er det planen, at den grønne sigtlinie skal fornemmes helt ned til Kronprinsessegade. Det betyder, at rhododendronpartiet på sigt skal fjernes eller opløses formæssigt, så det ikke fremstår som en markant og uigennemtrængelig form. Der er dog ikke planer om at udvide krokustæppet. Det overvejes, om der skal ske en markering af de stier, der oprindeligt har krydset akse og endvidere at placere ringrenningsøjlerne omkring akse.

Til Krokustæppet går der knapt 220.000 løg af følgende sorter:

- Crokus vernus »*Purpurea Grandiflora*« (mørk violet).
- Crokus vernus »*Flower Record*« (lilla).
- Crokus vernus »*Striped Beauty*« (lilla og hvid stribet).
- Crokus vernus »*Jeanne c'Arc*« (hvide).

Rhododendronpartiet

Rhododendronpartiet er anlagt omkring midten af 1970'erne. Partiet ligger som en hindring i relation til den overordnede målsætning om at synliggøre renæssancehavens grundstruktur, og historisk set knytter planten sig tidsmæssigt til 1800-tallets romantiske haver.

Tiltag

Partiet bør derfor fjernes eller ombrydes, så nogle af planterne kan indgå i strategisk placerede grupper af træer og buske, der skal afgrænse havens kvadratur, og således også være med til at markere aksens forløb, men som samtidig kan indgå som rumdannende elementer i havens yderzone.

Jazz-Plænen

Jazz plænen, der har navn efter at lægge rum til Copenhagen Jazz Festivals arrangementer, krydses af en klinkebelagt diagonalsti.

Tiltag

Stien der løber langs Meyns hegn ved Kronprinsessegade skal omlægges, så den kommer til at løbe parallelt med Kronprinsessegade. Der skal etableres et indgangsparti - evt. efter samme principper som ved den nye indgang ved Sølvgade/ Kronprinsessegade. For at styrke det historiske

udtryk bør stien, der i sin tid forbandt hjørnet ved Kongeporten med eksercerpladsen, genskabes. Stiforløbet mellem Kongeporten og Landemærkporten omlægges så det tilpasses indgangspartierne. De to dækningsgrave ønskes fjernet. På plænen skal der indplantes grupper af træer og buske, der danner rammer til ophold, og er med til at skabe et intimt rum i haven.

Eventuelt kan der etableres en ordning med leje af liggestole. Et sådant projektet kan søges sponsorfinansieret, og kan eventuelt administreres som et beskæftigelsesprojekt eller via caféen i haven.

Krumspringet og plænen ved Gothersgade

Krumspringet er et af de anlæg, man ved har ligget i haven. Det ses både på Otto Heiders plan og på senere planer. Der figurerer også indkøb af planter i regnskaberne, som formentlig har været til Krumspringet. I sommeren 2001 blev der anlagt en formindsket udgave af Krumspringet - udført i nutidens materialer og i en nutidig fortolkning og forenkling af den historiske form.

Det første lysthus i Krumspringet har givetvis været lavet af malet træ. Vi ved, at det har været ottekantet. Den form som det nye Krumsprings lysthus fik, blev givet gennem en fri fabuleringen med inspiration fra det for renæssancen typiske formsprog og udtryk. Valget faldt på at lave dét og espaliergangene i glasblæst stål, som er et moderne, men ikke iøjenfaldende materiale, der med tiden vil udgøre en diskret støtte for de espalierede paradisæbler. Stålet kræver ingen vedligehold, og påfører derfor ikke vedligeholdelsen af anlægget nogen økonomisk belastning.

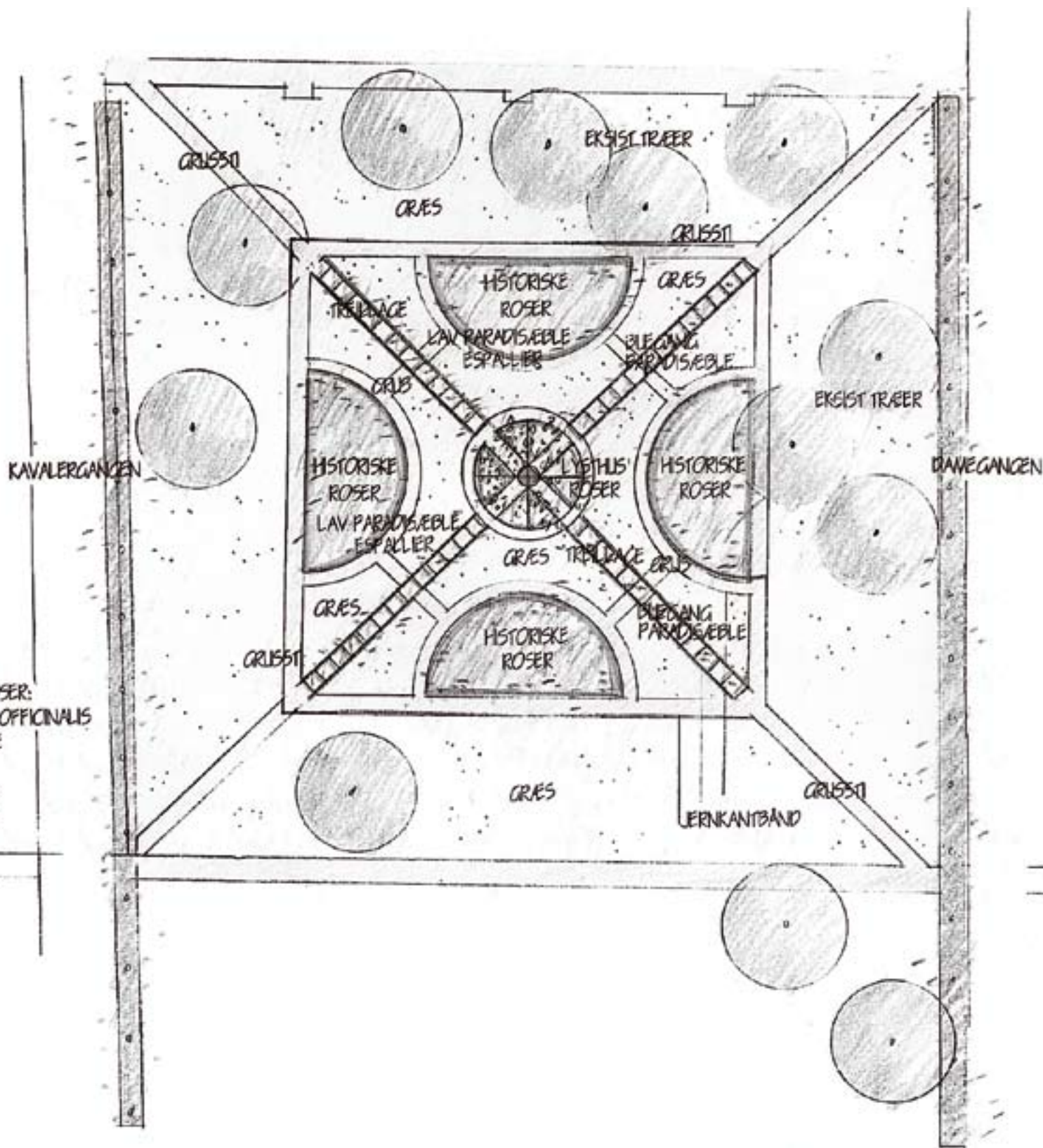
Anlægget, som er et eksempel på samarbejde med mellem SES og en sponsor, er en gave til H.M. Dronning Margrethe i anledning af majestætens 60 års fødselsdag. Anlægget blev sponsoreret af 'Havens Dag', der er en sammenslutning af danske planteskoleejere og producenter.

På plænen mod Gothersgade har der været en labyrint med en tårnlignende bygning i midten. På tårnets top var placeret en fuglevoliere. Der er i dag ingen spor tilbage af labyrinten eller bygningen.

Tiltag

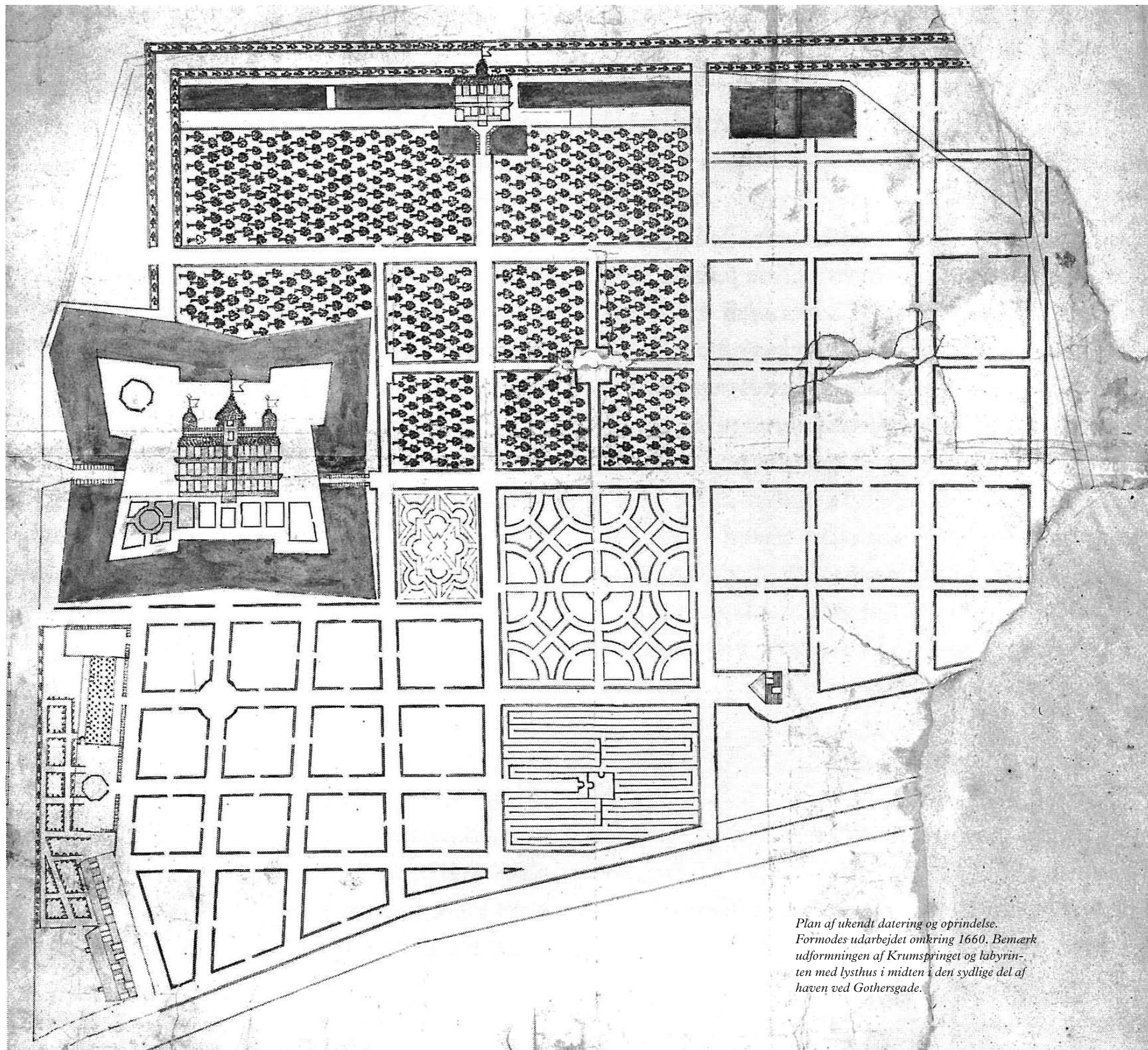
Krumspringet, der ligger i havens indre zone, skal ses som et nutidigt element, der på lige fod med rosenhaven, tilstræber at give havens brugere mulighed for at opleve havens historiske dimension, og at formidle nogle af de oplevelser, som der oprindeligt har været i haven.

Det er målet at Krumspringet plejes og udvikles med et højt plejeniveau, så anlægget kan bidrage til den overordnede målsætning, og således at den blomsterrigdom og frodighed som anlægget var tiltænkt styrkes. Det overvejes at plante hække omkring Krumspringet, så anlæggets intimitet styrkes. Endvidere overvejes det at markere de stier, der på Chr.d.4.'s tid dannede et kors i kvadrattet. Tanken om at genskabe labyrinten har lejlighedsvis været på tale i de forløbne årtier, men SES har ingen aktuelle planer om en genskabelse. Der er flere grunde til ikke at gøre det. Bl.a. er havens afgrænsning mod Gothersgade ændret, hvilket gør, at det ikke er muligt at udforme labyrinten som den oprindeligt så ud. Endvidere vil en genskabelse udvirke, at den forbindelsessti, der er mellem Landemærksporten og Kavalergangen må nedlægges, hvilket ikke anses for hensigtsmæssigt. Det overvejes at nedlægge Ministerlågen og i stedet at etablere en låge i Kavalergangens akse. Det vil betyde, at en del af havens gennemgående trafik flyttes til Kavalergangen. Som en af havens brede hovedstier kan Kavalergangen rumme en øget færdsel og samtidig vil en port i Kavalergangens akse give en smukkere og mere helstøbt velkomst til haven end den Ministerlågen repræsenterer.

FORSLAG TIL ROSER:
 ROSA GALICA 'OFFICIALIS'
 ROSE DE RHESTE
 ROSA MUNDA
 ALBAROSE HVID
 MOSKUSROSER

ROSENBORG SLOTSHAVE
 SKITSEFORSLAG TIL GENPLANTNING AF 'KRUMSPRINGET'
 MÅL 1:500
 SES SLOTSHAVER 12.12.2000 SMW

*Plan af ukendt datering og oprindelse.
Formodes udarbejdet omkring 1660. Bemærk
udformningen af Krumspringet og labyrin-
ten med lysthus i midten i den sydlige del af
haven ved Gothersgade.*

Livgardens Kaserne - oprindeligt havens pomerans og væksthus

Hvor livgarden i dag har til huse, anlagde Chr. d.5. et orangeri og parterre. Anlægget bestod af to bygninger med en pavillon i midten ; det ene var et væksthus og det andet et pomeranshus. Pavillonen i midten var lysthus. Lysthuset udgør i dag midterpartiet på Rosenborg kaserne. Frederik d.4. udbyggede anlægget, så det fik den udstrækning som kasernen har i dag fra Gothersgade til voldgraven. Samtidig blev det store parterre, som kendes fra flere stik, anlagt. Af regnskaberne kan man se, at der i april 1700 har været indkøbt 550 lindetræer og 8000 avnbøge. I 1701 er der tillige indkøbt laurbær og pommeranser. I 1721 måtte orangeriet vige for det nyeste laurierhus (laurbærhuse). Allerede i 1767 havde man planer om at indrette officersskole på stedet. Det blev dog ikke til noget før 1785-86, hvor også eksercerpladsen blev anlagt, og dermed sløjfedes parterret. Dette område har i sin tid været et af havens fornemmeste rum. Placeringen i relation til slottet

har gjort, at det var et af de områder i haven, som slottets beboere og gæster har kunne se fra slottet. Også plantebestanden i anlægget peger på, at det var et af havens adelsmærker. Denne relation er helt gået tabt i dag, hvor området er eksercerplads og ikke er tilgængelig for havens publikum. Også sammenhængen mellem kasenebygningen og havens stinet er svær at fornemme i dag.

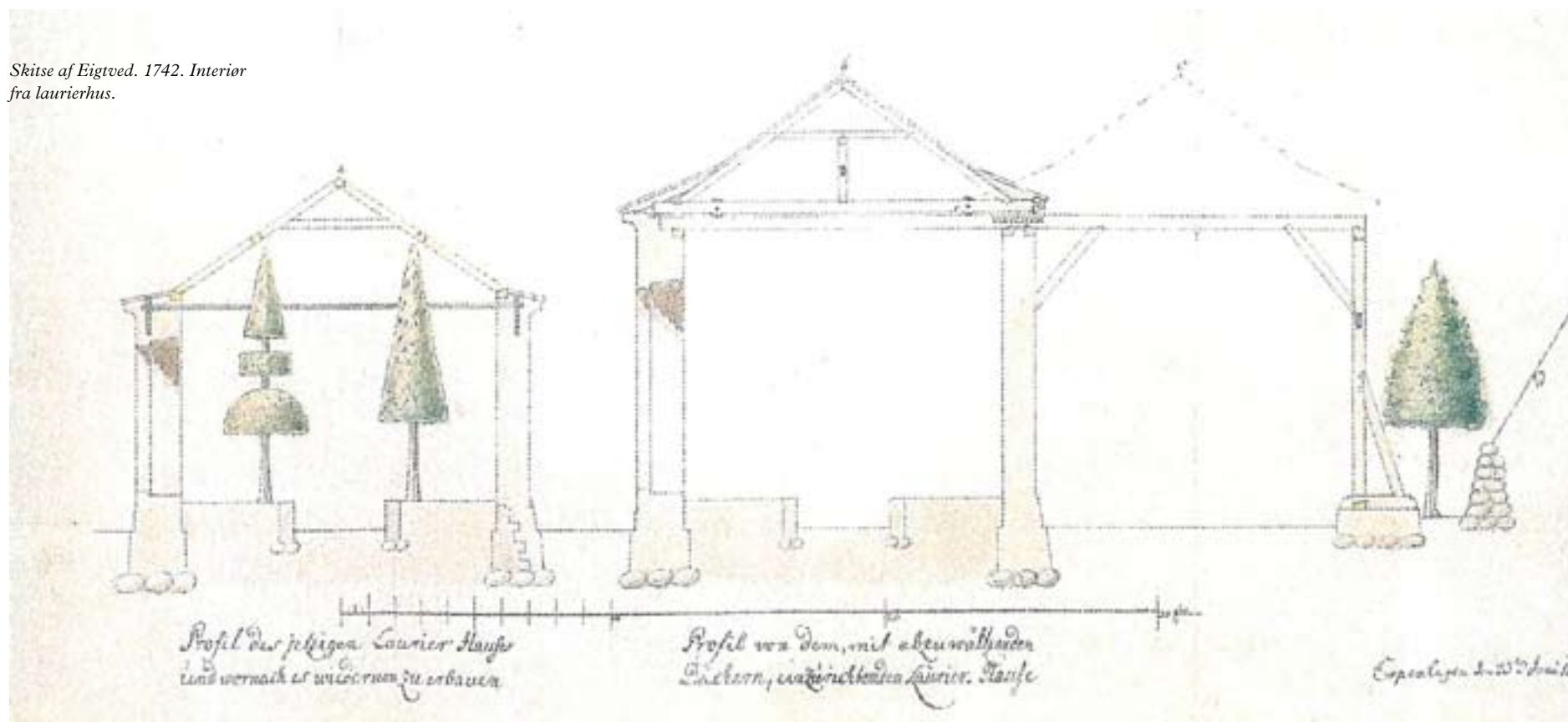
Tiltag

At arbejde med en genskabelse af orangeriet og parterret er ikke muligt i dag pga. områdets anvendelse, selvom det ville være med til at skabe en sammenhæng mellem slot, have og kasernens bygninger. Det skal dog nævnes som en idé, der kan overvejes på sigt, men samtidig skal det også bemærkes, at livgardens daglige øvelser i området er af stor attraktionsværdi, og bidrager til oplevelsen af haven som et historisk sted. SES ønsker derfor at arbejde med at få etableret en smukkere udformning af den nuværende adskillelse mellem Kongens have og eksercerpladsen. Det bør i

relation hertil overvejes, hvorvidt det er muligt at skabe en bedre visuel kontakt de to områder imellem. Et forslag er at etablere en høj bøgehæk med smedejernslåger, så de gamle sigtelinier i stinetet kan opleves igen. Bøgehækken vil skærme for det trådhegn der nødvendigvis skal være omkring eksercerpladsen og samtidig kan den skjule parkerede biler m.m. Den vil endvidere danne en ramme der matcher andre partier i haven, og dermed vil det være med til at skabe et mere ensartet helhedsudtryk i haven. På sigt er det ønsket at etablere græs på voldgravsskråningen, så formen vil fremstå mere tydelig. På sigt kan der eventuelt arbejdes med større organiserede arrangementer, der inddrager eksercerpladsen på samme måde som ved slotskoncerterne.

Intentionerne om at bringe eksercerpladsen og kasernen tilbage til haven er ikke nye: Det har været fremsat gentagende gange, både af slotsforvalter og kommandant V. Sommer og senere af Frederik VII i 1859.

Skitse af Eigtved. 1742. Interiør fra laurierhus.

Gouache af J. Bruun fra 1739, der viser orangeriet og parterret i al sin pragt.

Hegn og porte

Efter Københavns brand i 1795 blev en del af byens gader udvidet af brandsikkerhedsmæssige årsager hvilket medførte, at visse grundejere skulle have erstatning for tabt ejendom. Kongen afgav således, for at skaffe penge hertil, en del af haven til staden København, hvorefter Kronprinsessegade blev anlagt og dens tilstødende matrikler mod syd blev sat på auktion. Haven blev adskilt fra gaden med et fornemt gitterhegn med sandstenspiller og 14 små butikspavilloner samt indgangsporte tegnet af den daværende hofbygmester Peter Meyn.

Selve hegnet mellem pavillonerne har i store træk altid set ud som det gør i dag. Der er dog udført visse istandsættelsesarbejder gennem tiden i form af fyringer og partielle udskiftninger af sandstenene. Endvidere må der være flyttet rundt på en hel del af sokkelstenene, da huller efter fæstelse af jerngitre ses i overfladen på steder, hvor de under ingen omstændigheder kan have været i brug. Gitterhegnet er det oprindelige, men de 4 fag nærmest Gothersgade er galvaniseret, hvilket sandsynligvis er sket i 1930'erne hvor Kongeporten blev flyttet, og det nuværende hegn langs Gothersgade blev opført.

Gothersgade og porten ved Landemærket

Kongeporten

Ved Gothersgade opførtes en stor indkørselsport, kaldet Kongeporten. Den blev flankeret af en butikspavillon på hver side. Disse blev senere flyttet i forbindelse med udvidelsen af Gothersgade i 1930'erne.

Meyns Port

I forlængelse af akse, der strækker sig fra slottet til Kronprinsessegade blev der, efter Rentekammerets ønske, opført en port som Meyn oprindeligt havde tænkt sig placeret ud for Dronningens Tværgade. Portens tredeling var tænkt til at korrespondere med Tværgadens kørebane og to fortorve, men kom i stedet til at stå lidt umotiveret over for husrækken i Kronprinsessegade. Over for Dronningens Tværgade blev der isat en gitterlåge til haven. Det hele stod færdigt i 1805, hvor pavillonerne blev udlejet som butikker til byens borgere.

Kongeporten

Dronningeporten

I det nordvestlige hjørne af haven var der indtil 1909 nyttehaver og drivhusanlæg. Da disse blev nedlagt blev bygningerne revet ned og Østervold blev også sløjft. Dronningeporten som i sin smedjersportal bærer Fr.d.8's krone og rigsvåben, blev opført som pendant til Kongeporten, så haven blev lettere tilgængelig for publikum.

Dronningeporten blev i 2002-3 gennemgribende renoveret, både hvad angår smedjersgitre og

låger, murværk og sandstensdekorationer. Murpilernes sandstensvaser blev afformet, så en genskabelse er mulig, når tidens tand næste gang gør en renovering nødvendig.

Tiltag

Det overvejes at etablere en ny låge i hegnet mod Gothersgade for enden af Kavalergangens akse. Etableringen af en ny låge på dette sted vil i så fald skulle afløse Ministerlågen.

Meyns Port

Pavilloner

Som perler på en snor ligger i alt 14 pavilloner side om side langs Kronprinsessegade og danner en fin overgang mellem gaden og haven.

De 14 butikspavilloner blev opført i stram klassicistisk stil som skarptskårne lukkede blokke med en stor fronton og døråbning mod gaden. Oprindeligt har der ikke været andre murhuller i bygningen

end døren mod gaden med vinduet ovenover, lige som der oprindeligt heller ikke var nogen rum- eller etageadskillelse. Muligvis er det øverste af bagfacadens vinduer dog fra 1805.

Dronningeporten

Denne udformning af pavillonerne har sikkert været årsag til, at de fra begyndelsen ikke var særlig attraktive at leje til butiksmål. Som følge heraf blev der derfor indsat vinduespartier omkring dørene.

Pavillonerne anvendes i dag primært til erhverv og mindre butikker med kunst og kunsthåndværk, enkelte anvendes til kontor og atelier. Et lille marionetteater har til huse i to af bygningerne og afholder forestillinger i haven fra maj til august. Nogle pavilloner anvendes dagligt, mens andre kun anvendes i perioder, hvilket sandsynligvis skyldes den ringe opvarmning i form af gas eller el.

Tiltag

Pavilloner, porte og hegn skal renoveres på sigt.

Skulpturer

Havens skulpturelle udsmykning stammer fra forskellige tidspunkter i havens historie og er dermed meget varierende både i udtryk, emnevalg, kunstnerisk værdi og måden hvorpå de er placeret.

I 1933 blev der udarbejdet en betænkning angående monumenter og skulpturer i Kongens Have. Betænkningen blev udarbejdet på baggrund af en strategi for havens generelle udvikling, hvis primære mål var, at haven skulle afspejle de forskellige tidsepoker, som havde givet sig til udtryk i haven. Med det udgangspunkt kan Betænkningen derfor ikke ukritisk danne grundlag for en skulpturpolitik af i dag, hvor et af de primære mål er at styrke det renæssanceprægede udtryk. De i betænkningen udførte redegørelser for de forskellige skulpturer, hvor de stammer fra, kunstneriske

værdi m.m. ligger dog til grund for den skulpturpolitik, der er anført i det følgende.

Tiltag

Primært anses det som vigtigt at bevare historiske skulpturer af høj alder, der specifikt knytter sig til haven. Disse skulpturer er:

- Løven og hesten
- Ringrendingssøjlerne
- Marmorkuglerne
- Løvefigurerne
- Billedhuggerarbejderne på Herkulespavillonen
- Drengen og Svanen
- De to positurbørn

I arbejdet med at opstille en målsætning for skulpturerne i haven er det vigtigt, at have fokus på flere forhold så som at den skulpturelle udsmykning fremstår i harmoni med haveanlæggets udtryk, og at skulpturerne også indbyrdes harmonerer. Endvidere er værkets placering i relation til næromgivelserne og til de overordnede planer for haven også af vigtighed. Det synes i den forbindelse oplagt at arbejde med opstillingen af skulpturerne i relation til den indre og den ydre zone. Dermed kan der i haven fortsat rummes skulpturer af yngre dato, såfremt de kan indpasses i havens fremtidige form og udtryk. Forud for eventuelle ændringer i skulpturernes placering, skal der udarbejdes en betænkning med tilhørende opstillingsplan, og det vil være aktuelt at føre en dialog med forskellige faglige kompetencer og interessegrupper i relation hertil.

Som udgangspunkt ønskes ikke yderligere opstillinger, snarere en forenkling af nuværende situation - både antals og placeringsmæssigt.

I bilag 1, der rummer en beskrivelse af havens skulpturer, er der foretaget vurderinger af de enkelte skulpturer og deres berettigelse til en placering i haven.

Bunkers/ Dækningsgrave

Bunkersanlæggene i haven stammer fra perioden omkring den kolde krig, hvor staten besluttede at etablere beskyttelsesrum i flere københavnske haver og parker i tæt bebyggede områder med hovedsagelig ældre boligmasse, hvor der ikke var mulighed for at etablere sikringsrum i ejendommene. Da disse beskyttelsesforanstaltninger ikke længere er tidssvarende, blev der i midten af 1990'erne, i forbindelse med omlægningen af den nordlige del af haven, sløjft et bunkersanlæg på vingevalnødplænen. SES fik i 2001 tilladelse til at fjerne fem større bunkersanlæg på arealet langs Gothersgade. Tilladelsen blev givet på grundlag af styrelsens ønske om at føre nogle stier tilbage til den oprindelige linjeføring. Resultatet er at det

har åbnet haven langt mere og givet besøgende mulighed for opleve havens struktur. Samtidig har det åbnet mulighed for at få plantet flere træer i haven til erstatning af udlevede træer.

Haven har et stort antal besøgende og en fjernelse af de tilbageværende bunkers vil, foruden det forøgede friareal, der kan komme de besøgende til gavn, være af betydning for havens rekreative attraktionsværdi i fremtiden. Der skal dog arbejdes med plantning af træer og buske på bl.a. Jazzplænen og Restaurationsplænen, til erstatning for de rumdannelser som bunkersanlæggene har givet haven, og som på deres vis har været til glæde for havens brugere, idet de har dannet beskyttende rammer mod byen.

3

Inventar

Inventar

Inventar

Der arbejdes løbende med at udvikle inventarprogrammet i de forskellige kongelige lysthaver så der sker en ensretning i produktvalget og farveholdningen.

Skiltning

Skiltningen i haven består primært af gamle støbe-godsstandere, fra den tid hvor havernes drift og forvaltning var henlagt under Inspektoratet for de Kongelige Haver. På den isatte skiltetavle er et oversigtkort over haven, en kort beskrivelse af haven samt ordensregler understøttet af piktogrammer. Skiltestanderne giver et særegent historisk præg og bør bevares, men der arbejdes også på at udvide informationskonceptet. På skiltestanderen er der fastgjort brochureholdere, og i vinterhalvåret også skilte om lejlighedsvis glatførebekæmpelse i haven.

Piktogrammer

Den øvrige skiltning udføres så vidt muligt med lave skiltestandere udført af stålplade. Skiltestanderen påføres piktogram eller skilteplade i henhold til SES' design. Skiltet er blandt andet anvendt til angivelse af cykelforbud.

Bænke

Enkeltstående bænke

Havens bænke består overvejende af såkaldte slotshavebænke (SH-bænke) med teaktræs sideplanker.

Rosenborgbænken

I Krumspringet, i rosenhaven og i staudebedet, står rosenborgbænken. Den er genskabt efter resterne af en gammel bæk fra Rosenhaven.

Cykelstativer

Cykelstativer er opsat ved Porten ved Landemærket samt ved indgangen ved Sølvgade/ Kronprinsessegade.

Rosenborgbænke

Affaldshåndtering

Affaldskurve

Rundt omkring i haven er placeret et antal affaldsstativer til montering af standard affaldssække, model Cecilie fra VSM Design. Stativerne er grønmaledede. Antallet af tilgængelige stativer reduceres i vinterhalvåret.

Containere

I sommerperioden har det vist sig, at det ikke er tilstrækkeligt selv med et øget antal affaldsstativer. Derfor har SES etableret et antal affaldsstationer med containere, der er placeret i et hækrum af bøg ved ind/udgangene, som blandt andet bedre kan rumme det stigende antal pizzabakker, der bringes ind i haven.

Hunde i haven

Hunde har adgang til haven i snor. Der er ved indgangen ved Dronningens Tværgade og Landemærket opstillet stativer med poser til opsamling af deres efterladenskaber.

Tiltag

Affaldsstativerne, som er placeret rundt omkring i haven, har et meget nutidigt design og harmonerer ikke med bænkenes formsprog og det udtryk der ønskes i haven. Det skal overvejes om SES skal arbejde med en ny type stativer som stadig kan indeholde standardsække, men i højere grad passe ind i de forskellige haver.

De gamle standere med ordensreglementer er næsten et kunstværk i sig selv og de signalerer både historie og kvalitet. Brochureholdere og diverse påsatte skilte yder dem dog ikke fuld respekt. Der arbejdes derfor efter en enkel informationstavle som supplement til standerne med ordenstavler. Det skal overvejes om den eksisterende skiltning med cykelforbud kan erstattes af en mere effektiv løsning.

Generelt bør der etableres flere cykelstativer ved alle indgange til haven.

Toiletfaciliteter

Udover toiletterne ved restauranterne og caféerne i haven, er der toiletter to steder ; i de forholdsvis nye zinktelte umiddelbart øst for Herkules Pavillonen og ved porten ved Landemærket. Førstnævnte har en ønsket standard. Toiletterne ved Landemærket er nedslidte og trænger til renovering. Toiletterne ved Landemærket tilhører Københavns Kommune.

Tiltag

Saneringen og pasningen af toiletfaciliteterne ved Landemærket skal udvikles gennem dialog med Kommunen.

4

Formidling og arrangementer

Formidling og arrangementer

Arrangementspolitik og administrativ praksis generelt

SES stiller Kongens Have til rådighed for borgere, foreninger og virksomheders arrangementer ud fra en afbalanceret hensyntagen til forskellige brugeres behov og til bevaringen af haveanlægget. Det er SES' ønske at en mangeartet nutidig anvendelse skal gå hånd i hånd med bevaring og formidling af den historiske arv. Ligeledes er det ønsket at understøtte og fremme arrangementer, som kan være med til at gøre haven attraktiv for almenheden og som kan understøtte havens særegne identitet.

Alle, som ønsker at afholde arrangementer i slotshaven er velkomne indenfor de givne rammer. Arrangementer kan være private skovture, bryllupsarrangementer, film- og fotooptagelser, firma- og skolearrangementer i begrænset omfang, teater, musik og meget andet.

Arrangementer med mindre end 30 personer, som kan afholdes indenfor havens ordensreglement kan afholdes, uden at man behøver at søge om tilladelse.

Tilladelse søges hos SES for så vidt angår alle arrangementer, som pga. f.eks. deltagerantal, udstyrmængde, slitage, varighed eller lydniveau rækker ud over det almindelige dagligdags besøg, samt arrangementer, som nødvendiggør dispensation for ordensregler, eller som involverer stedligt personale ud over det normale. Tilladelse til arrangementer gives når SES vurderer, at disse ikke er til

gene for haven generelt og for publikums almene brug af haven. Tilladelse til en lang række arrangementer er gratis, mens der for andre kræves leje af det pågældende område. Serviceydelser fra SES' side, som går ud over den almindelige ekspedition, møder mv, skal godtgøres. Arrangementer som eksempelvis private picnics og receptioner af begrænset omfang er fritaget for leje, mens mindre film- og fotooptagelser, rundvisninger og større foreningsarrangementer skal betale et ekspeditionsgebyr. For organiserede større arrangementer og arrangementer med kommercielt sigte så som filmoptagelser og lukkede firmaarrangementer opkræves en leje. Disse arrangementer kan kræve reservation af areal på stedet, og brugeren må påregne en betaling af ekstraudgifter til affaldshåndtering og evt. opretning af slitage på arealer og adgangsveje. Desuden betales for særlige serviceydelser, f.eks. ekstraudgifter til vagt. Der kan ikke gives tilladelse til arrangementer, der ikke kan rummes indenfor brand- og politivedtægter. Lejen følger SES' til enhver tid gældende priser.

Man kan ansøge om arrangementer på www.ses.dk/arrangementer eller henvende sig til:

Slots- og Ejendomsstyrelsen
Drift, Slotshaver
Løngangstræde 21
1468 København K
Tlf. 33 92 63 00

For arrangementer på selve slottet rettes kontakt til museet. Museets adresse m.m. findes på SES hjemmeside: www.ses.dk.

Serviceydelser

Slots- og Ejendomsstyrelsen er behjælpelig med levering af ydelser til arrangementer, hvor der er mulighed for dette, ellers henvises arrangører til at indgå kontrakt med de entreprenører der arbejder for SES de enkelte steder. Arrangører vil altid være ansvarlig for et arrangements gennemførelse og skader opstået som en følge af et arrangement udbedres for arrangørens regning.

Formidling

SES ønsker at styrke formidlingen af havens historie. Det eksisterende folder-koncept kan derfor suppleres med forskellige tiltag, og der skal løbende tages stilling til nye former for formidling. Mobilguidesystemet som nu afprøves i Frederiksborg barokhave kan være en mulighed i fremtiden. Det er også et ønske at styrke formidlingen af særlige elementer i haven ved skiltning med eksempelvis gengivelse af historiske planer, plantelister og beskrivelser. Dette arbejdes der eksempelvis på for at udbygge formidlingen om bedene på slotsholmen. Det kan endvidere overvejes om der kan etableres en kulturvejleder-tjeneste i haven evt.

i samarbejde med De Danske Kongers Kronologiske Samling. Endelig ligger der en mulighed for at skabe rammer til formidling i en af havens pavilloner eller på 1.sal i Herkulespavillonen.

Også de oplevelsbaserede formidlingstiltag ønskes styrket. Det kan eksempelvis være kulturelle arrangementer som det renæssancemarked der blev afholdt i efteråret 2006 med Golden Days som hovedarrangør.

Drift

Det er målet at fastholde et højt kvalitetsniveau i både den daglige vedligeholdelse og ved genskabelse/ restaurering af de enkelte haveelementer. Siden 2000 har der været gennemført en række projekter, som har til formål at renovere eksisterende elementer og genskabe elementer, som er gået tabt. Indplantninger er blevet gennemført for at supplere beplantningen efter de store fældninger der blev foretaget pga. elmesygen.

Den praktiske udførelse af driftopgaverne i haven har været udliciteret i en årrække og der er således indgået kontraktaftale med ekstern leverandør på hovedparten af havedriften. Kontrakten er baseret på Fælles betingelser (kontraktligt grundlag),

lokal standard (særlige lokalt betingede forhold) og en særlig arbejdsbeskrivelse (SAB) som i detaljer beskriver tilstands- og udførelseskrav til de enkelte elementer (græs, træer, etc.). Kvalitetsbeskrivelsen justeres løbende i forhold til de aktuelle forhold og ændringer i haven.

En lille del af driften i Kongens Have udføres af SES' egen drift enten ved egen kapacitet eller i samspil med en ekstern samarbejdspartner. Egendriften omfatter staudehaven, lysthaven på slotsholmen og elementer i Krumspringet, der kræver særlige kompetencer. Desuden er der tilknyttet en ejendomstekniker, som har ansvaret for teknisk vedligehold af bygninger og installationer på Rosenborg.

Tiltag

SES arbejder fortsat med at optimere driften af Kongens Have og samtidig fastholde og udvikle spidskompetancerne blandt havens eget gartnerpersonale.

Sammenfatning

Perspektivplanens hovedgreb

Perspektivplanen skitserer hvordan SES planlægger at bevare, udvikle og nyttiggøre Kongens Have som det enestående kulturhistorisk anlæg haven er. Den overordnede målsætning i perspektivplanen for Kongens Have er at forene bevaringen, udviklingen og formidlingen af Kongens have som et havehistorisk værk med havens funktion som multifunktionel bypark. En sådan målsætning, hvor flere af de ønskede mål kan fremtræde i modstrid med hinanden, kræver mange afvejelser, og det kræver også kompromisser at få de forskellige ender til at nå sammen.

Et af de arbejdsredskaber der arbejdes med i perspektivplanen er, at haven inddeles i en indre og en ydre zone. I den indre zone arbejdes der på at styrke spor fra renæssancetidens have, mens der i den ydre zone findes plads til forskellige elementer, der tilgodeser mere moderne byparklignende funktioner.

Ud over ønsket om at styrke renæssancetidens spor i den indre del af haven, er det endvidere målet, at bevare forskellige elementer, der er kommet til haven gennem dens lange levetid. Således ønskes allétræerne, der stammer fra baroktiden, de store frikronede træer og de græsklædte flader, der hidhører den romantiske periode, samt rosenhaven, staudebedet og krokusplænen der aller er fra 1900-tallet eksempelvis bevaret. Ønsket om at bevare disse havehistoriske elementer grunder i at de både rummer væsentlige kvaliteter af både æstetisk, historisk, funktionel karakter, og i at de er med til at fortælle om havens 400-årige lange og omskiftelige levetid.

Planen er udarbejdet i overensstemmelse med SES' mission, vision og strategi for slotshaverne. Perspektivplanen er tænkt som et arbejdsredskab, der skal skabe retningslinier for forvaltning af haven. Det er nødvendigt at skitsere på og bearbejde de enkelte tiltag nærmere, når de over tid bliver aktuelle.

Prioriteringer

Nedenstående liste rummer de driftsmæssige tiltag og projektorienterede opgaver der anses som de væsentligste i Kongens Have:

- Etablering af beplantning i havens ydre zone
- Afhjælpning af cykelproblematikken herunder etablering af foranstaltninger ved havens indgangspartier
- Omlægning af indgang ved Landemærket samt forbedring af toiletfaciliteterne i samarbejde med Københavns Kommune
- Genplantning af allétræer og træer omkring Drengen og Svanen
- En smukkere og mere helstøbt afgrænsning mellem haven og eksercérpladsen, herunder også voldgravsterrænet
- Fjernelse af bunkers langs Kronprinsessegade
- Udarbejdelse af en konkret skulpturpolitik og opstillingsplan
- Omlægning af indgang ved Dronningeporten i forbindelse med omlægning af stisystem
- Udvikling af formidlingen i haven

Generelt

- Indplantning af træer
- Oprettning og forbedring af stier
- Bedre udnyttelse af pavillonerne, så de er med til at skabe liv i og variation omkring haven.
- At bibeholde de funktioner som marionetteatret, Traktørstedet og Restaurant Geranium udfylder.

6

Litteratur

Litteratur i udvalg

Betænkning angående monumenter og skulpturer i Rosenborg have, afgivet af det af Indenrigsministeriet under 12. dec.1931 nedsatte udvalg. København: Schultz. 1933.

Block, Han Razmussøn: Ældste danske havebog. Århus: Wormianum 1984. Fotografisk genoptryk af Blocks bog "Horticultura Danica", København: 1647.

Christensen, Annie: haverne - dengang. København: Rhodos. 1999.

Meddelelser fra Havebrugshistorisk Selskab: Frederiksberg, 2005. Nr.25. Temanummer om Otho Sperling, hans virke og plantebeholdningslisten fra Kgs. Have.

Hendeliowitz, Jens: Danmarks Kongelige Haver. Hillerød: Forlaget Guld og Grønne skove. 2004.

Ingwersen, Ingwer: Rosenborg have - før nu og i fremtiden, bragt i Havekunst, København: Arkitektens Forlag. 1964. Nr. 8. Side 141-155.

Lange, Bente: "København. Farver, tradition og fornyelse". København: Kunstakadamiets Arkitektskoles Forlag. 1996.

Lund, Annemarie: Danmarks Havekunst, København: Arkitektens Forlag. 2002. Bind 3.

Lund, Hakon: Danmarks Havekunst, København: Arkitektens Forlag. 2000. Bind 1.

Lund, Hakon: De kgl. Lysthaver, København: Gyldendendal.1977.

Nystrøm, Eiler: Kongens Have, København: Bianco Lunos Bogtrykkeri. 1938

Bilag

Dette bilag rummer en kort gennemgang af havens skulpturer samt data om deres historik m.m.

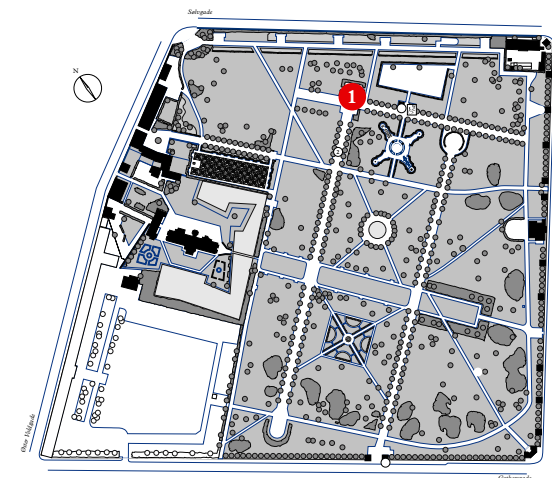
4.1|Skulpturer i haven

1 »Daphne« udført af Giovanni di Isidoro Barrassa (italiensk 1670-1747).

Statue i italiensk marmor, sokkel af norsk marmor, skulpturens højde 116 cm, sokkelhøjde 47 cm. Denne statue hører formentligt til blandt Frederik IV's indkøb i Firenze. »Daphne« blev oprindeligt opstillet i Amalienborg have, men blev ved Frederiksstadens anlæggelse i 1750 flyttet til Kongens Have. Soklen er udført på Johannes Wiedewelts værksted.

Statuen rummer fine billedhuggermæssige kvaliteter og den passer til Herkulespavillonens arkitektur.

Opstillet 1773 ved Herkulespavillonen.

2 »Herkules og løven« udført af Giovanni di Isidoro Baratta (italiensk 1670-1747).

Statuegruppe i italiensk marmor, sokkel af norsk marmor, højde 220 cm, sokkelplint 106x100 cm. På klippestykket under Herkules højre fod står: »JOHAN. BARATTA FAC. FLORENTIÆ 1709«.

Det vides, at Frederik IV i april 1709 besøgte Baratta i hans værksted og gjorde forskellige bestillinger hos ham.

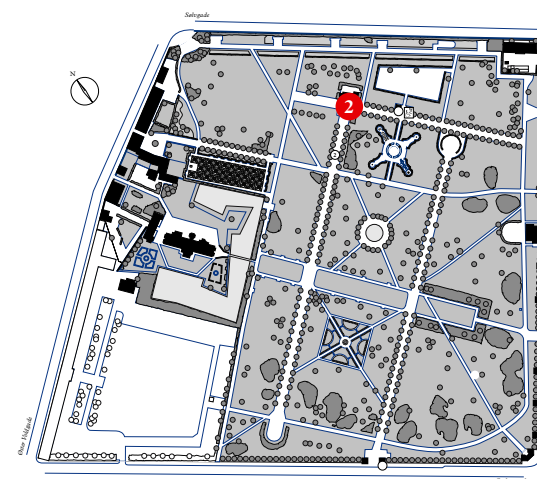
Skulpturen blev hjembragt af kongen efter hans anden store italiensrejse 1708-09 til opstilling i en lille have bagved ridebanen ved det gamle Københavns slot. Derfra blev den i oktober 1723 flyttet til Kongens have, placeret et afsides sted i haven, men flyttet til Herkulespavillonen i 1773 af billedhuggeren Johannes Wiedewelt, som i den forbin-

delse fornyede soklen i norsk marmor antagelig fra Marmorkirkens byggeplads.

Statuen er blevet en integreret del af arkitekt Harsdorffs Herkulespavillons arkitektur og selve skulpturen rummer fine billedhuggermæssige kvaliteter.

Soklen er genhugget i 2003 på grundlag af billedhuggeren Eric Erlandsens og keramiker Hanne Erlandsens rekonstruktion. Herkulesfiguren er rekonstrueret af billedhuggeren Eric Erlandsen og billedhugger Peter Osted. Både sokkel og skulptur er blevet opstillet i efteråret 2006 efter en genhugning i italiensk marmor.

Den oprindelige skulptur opbevares for tiden i Chr. d.4's bryghus.

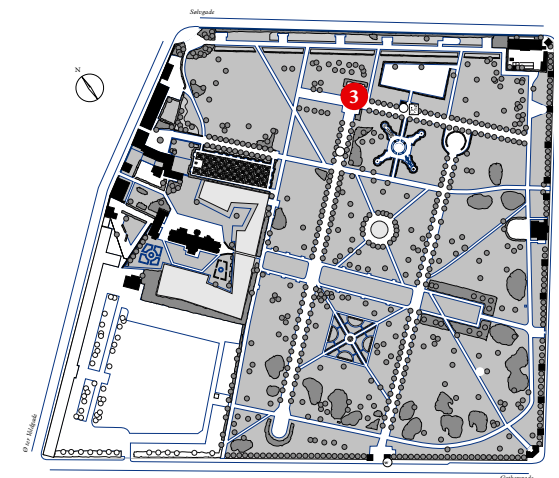
3 »Apollo« udført af Giovanni di Isidoro Barranta (italiensk 1670-1747).

Statue i italiensk marmor, sokkel af norsk marmor. Skulpturens højde 116 cm, sokkelhøjde 47 cm. Apollofiguren er mærket »G.B.«. Denne statue hører formentligt også til blandt Frederik IV's indkøb i Firenze.

Statuen rummer fine billedhuggermæssige kvaliteter, og er en integreret del af Herkulespavillonens arkitektur.

»Apollo« blev oprindeligt opstillet i Amalienborgs have, men blev ved Frederiksstadens anlæggelse i 1750 flyttet til Kongens have.

Opstillet 1773 ved Herkulespavillonen.

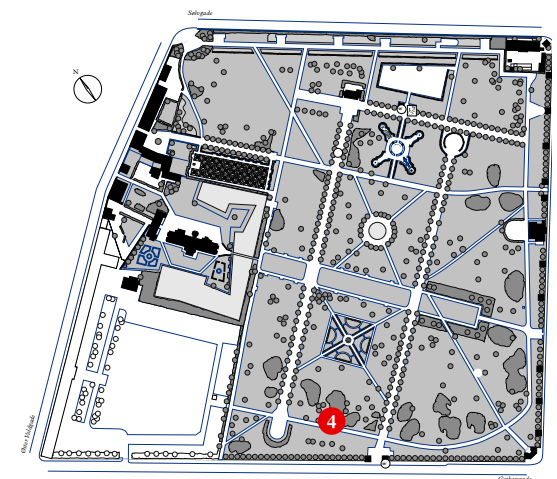

4 »Kamp med en slange« af Thomas Brock (engelsk 1847-1923).

Statuegruppe i galvanoplastisk afstøbning eller bronze, sokkel i beton, højde 270 cm, sokkel 85 cm.

Udført 1880, opstillet 1913. Indgraveret foran på fodstykket med versaler og minuskler: »THOS BROCK SCULP / LONDON 1880«. Afstøbning af eksemplar i The National Gallery of British Art i London. Skænket af brygger Carl Jacobsen, prøveopstillet i Kongens have den 28.3.1913. Gruppens engelske titel: "A Moment of Peril".

Ud fra den overordnede målsætning bør det på sigt overvejes, om skulpturgruppen skal fjernes fra haven. Hvis den fortsat skal være opstillet, bør der udføres en mere lødig sokkel.

5 »Drengen på svanen« af Hermann Ernst Freund (dansk 1786-1840).

Springvandsfigur i bronze, sokkel af granit, figurens højde 148 cm, sokkelhøjde 56 cm. På broen over dammen foran det blå lysthus, havde kong Christian IV i ca. 1620 ladet opstille en af Pietro Crivello modelleret springvandsfigur af bronze, en Bathseba, der tvættede sin ene fod. Denne figur blev i 1707 flyttet til en firkantet dam i haven. Figurens djærve realisme mishagede imidlertid den pietistiske konge Christian VI, der i 1735 påbød at fjerne og ødelægge kunstværket, ligesom han påbød at tilintetgøre den nøgne kvindeskikkelse af gips på kunstammeret. (Det kan være en blystøbning af denne Bathseba, der i dag står centralt i

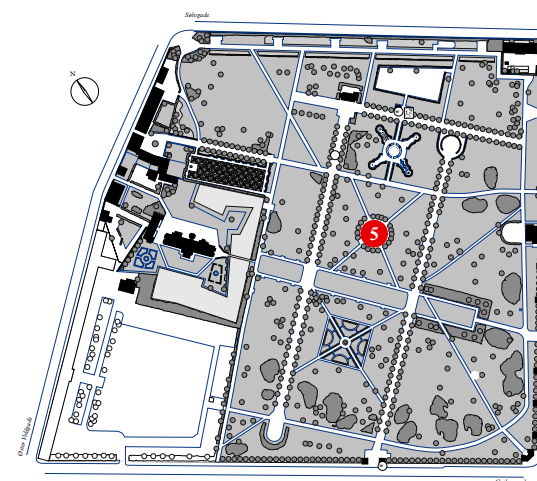
Bathseba-gården på Fredensborg slot). I stedet lod Christian VI i 1738 opstille en sandstenfigur med et mindre anstødeligt motiv, en dreng på en svane på et klippelignende fodstykke skabt af den franske billedhugger le Clerc, som var kaldt til København for at deltage i udsmykningen af Christiansborg slot.

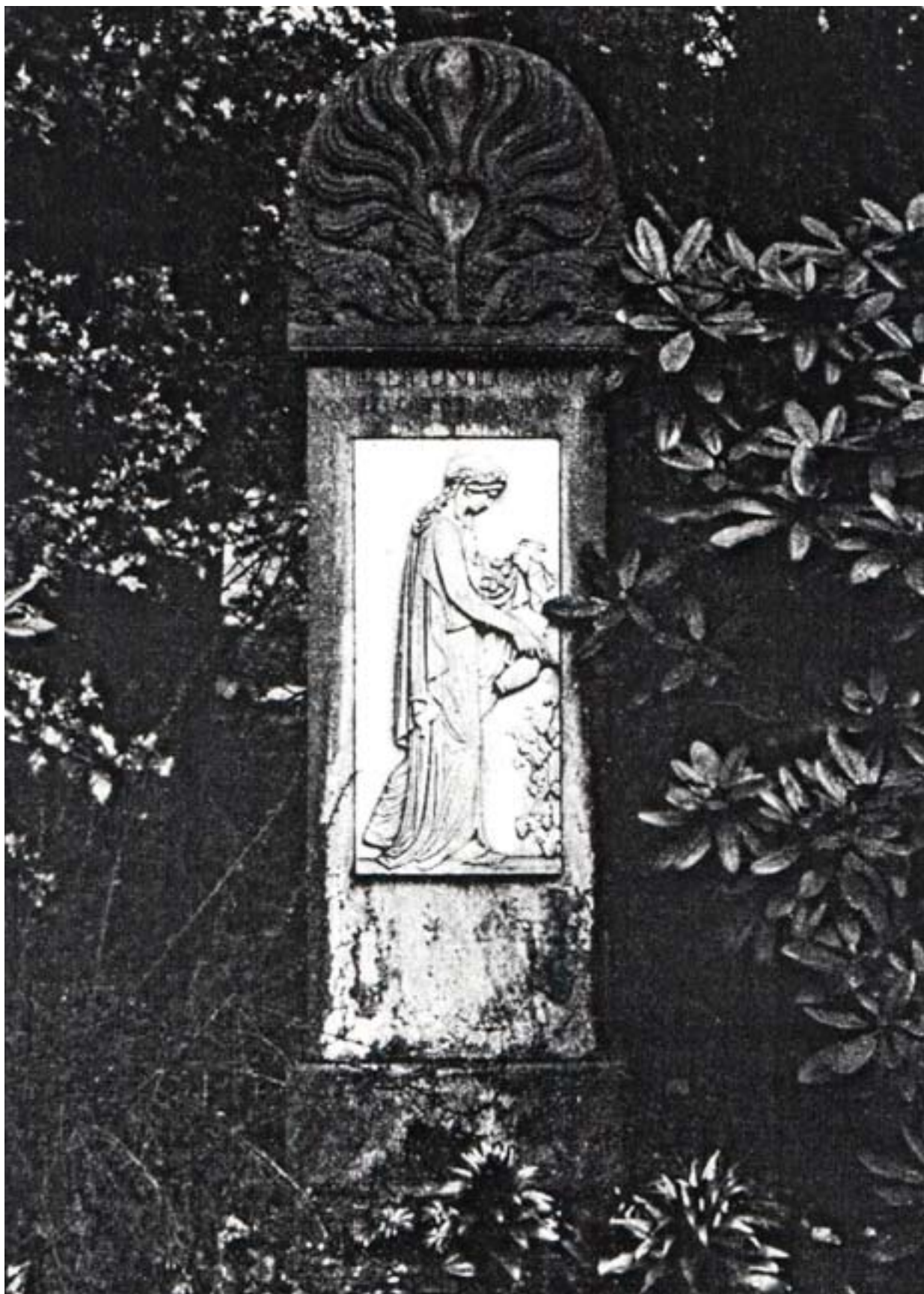
Springvandsfiguren led overlast under Struenseeperioden, hvor der blev givet almindelig adgang til haven. Wiedewelt omtaler le Clerc's værk i sin betænkning af 5. juni 1772 til den kgl. Overbygningsdirektion om billedhuggerarbejderne i haven, at denne blandt andre værker fandtes værdige for haven.

Springvandsanlægget blev hovedrepareret i 1817. I 1830'rne blev det overdraget billedhuggeren Freund at reparere figuren, men han kasserede den oprindelige gruppe og udførte en ny som helt igennem bærer hans personlige udtryk. Udført og opstillet 1837.

Billedhuggerarbejdet rummer fine kvaliteter og skulpturen bør bevares i Kongens have.

Springvandsanlægget bør genetableres.

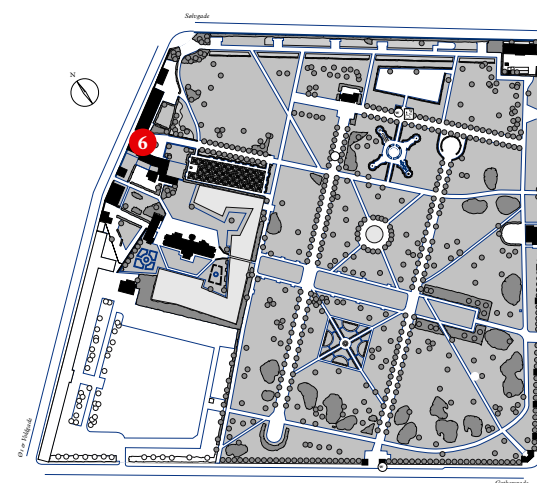

6 »Gravmæle over slotsgartner Peter Lindegaard (1758-1832)« af Hermann Ernst Freund (dansk 1786-1840).

Gravstele af marmor og sandsten, højde 169 cm, relief 63 cm. Slotsgartner Lindegaard havde i 1791 overtaget stillingen som gartner i Kongens have, og det blev under hans ledelse og efter hans plan, at den store omdannelse af haven fandt sted i årene 1823-27. Lindegaard var foregangsmand på drivhusdyrkningsområdet og gjorde slotshaven til et anerkendt lærested for gartnerelver.

Relieffet forestiller gudinden Pomina, over relieffet indhugget med versaler : PETER LINDEGAARD / KONGELIG GARTNER PAA ROSENBERG / FØD 1758 DØD 1832.

Gravmælet blev opstillet på Assistens kirkegård i 1833 og flyttet til Kongens have i 1913, placeret ved Østervoldgade 4B. Placeringen i gården ved Østervoldgade 4 B er diskret og acceptabel.

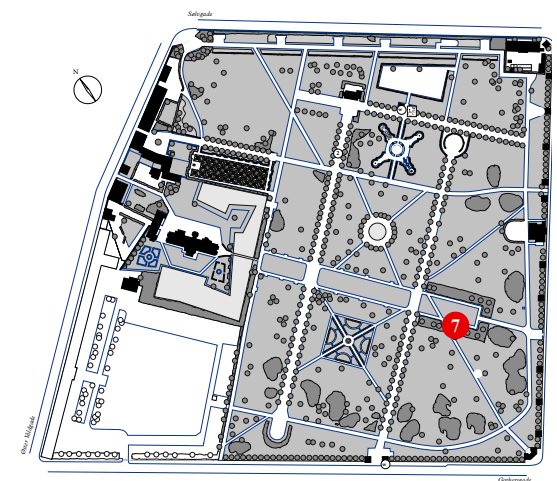

7 »Ekko« af Aksel Hansen (dansk 1853-1933).
Statue i bronze, sokkel i granit, højde 155 cm uden sokkel.

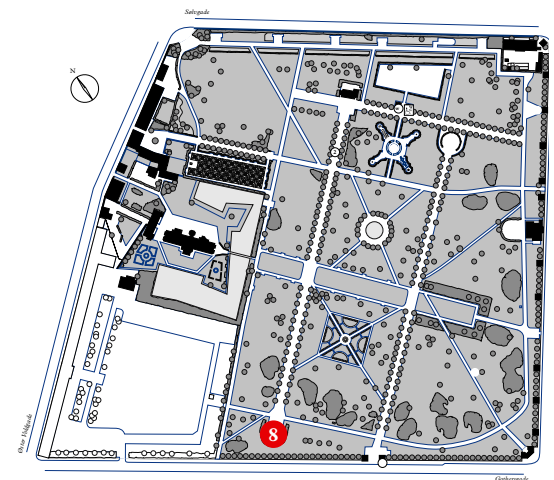
Skulpturen forestiller en nøgen kvinde, der løber frem med udslået hår, råbende med højre hånd ved munden, idet hun samtidig lytter efter svaret. Udført 1888, skænket til haven af brygger Carl Jacobsen 1909.

Statuen har fine billedhuggermæssige kvaliteter og bør bevares som udsmykning i Kongens have. Såfremt rhododendronpartiet nedlægges, skal der findes en anden placering til statuen.

8 »Løven og hesten« af Peter Husum (dansk aktiv 1616-1619). Dyregruppe i bronze, sokkel af sandsten, højde 130 cm, sokkel 159 cm. Skulpturen blev bestilt af Chr. IV hos den københavnske kobberstøber Peter Husum i 1617. Skulpturens forbillede og motiv var den romerske marmorskulptur af en løve og en hest, som står i Konservatorernes palads i Rom. Oprindeligt har Peter Husums dyregruppe været forgyldt, og man bør overveje igen at forgylde dyregruppen. Skulpturen og soklen hører til et af de mest interessante skulpturarbejder i Kongens have. Sandstenssoklen er sandsynligvis udført af billedhuggeren Johannes Wiedewelt i forbindelse med hans ordning af havens skulpturer i 1772. En ny sokkel på basis af rekonstruktioner udført af billedhuggeren Eric Erlandsen og keramikeren Hanne Erlandsen er opstillet i 2003. Den wiedeweltske sokkel opbevares i SES' lapidarium.

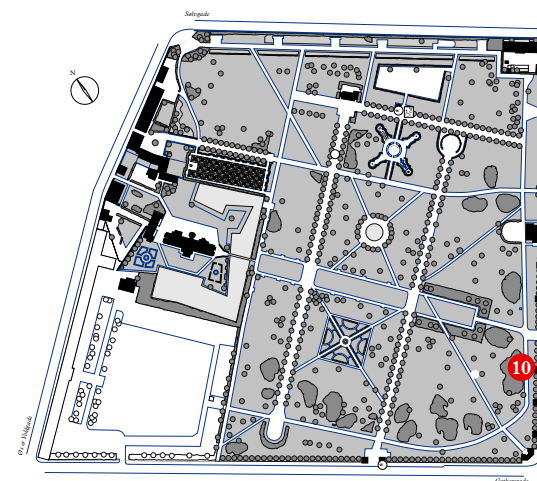
10 »Hjortegruppe« af Arthur Jaques Le Duc (fransk 1848-1918).

Dyregruppe i bronze, sokkel af sten, højde 260 cm, sokkel 66 cm.

Dyregruppen forestiller en stående kronhjort i »Hubertustilling« med en liggende hind og et kid ved siden. Indgraveret med skriveskrift foran på fodstykket: »A.J. LE DUQ«, og bagpå samme med versaler: »A. BINGEN & COSTENOBLE FON-DEUR PARIS«. Skænket af brygger Carl Jacobsen. Den blev opstillet i haven på prøve i 1910, i 1912 fik den en lav firkantet sokkel.

Billedhuggerarbejdet rummer ikke synderlige kunstneriske kvaliteter. Såfremt omlægningen af stisystem og etablereing af hække til markering af renæssancekvadraturet realiseres, bør skulpturgruppen flyttes.

Det kan overvejes, om en anden sokkel kunne forbedre det samlede indtryk.

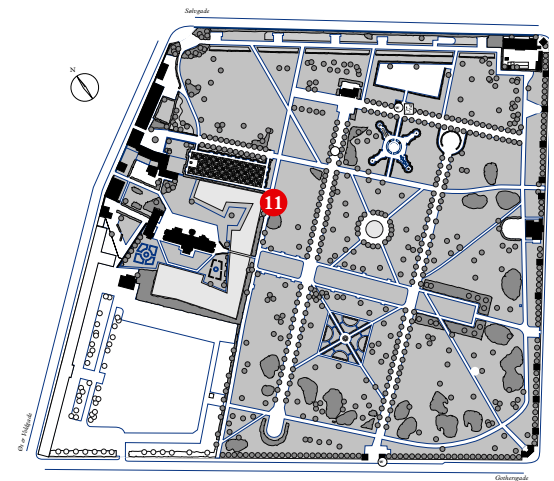
11 »Liden Gunver« af Theobald Stein (dansk 1829-1901).

Statue i bronze, sokkel af granit, højde 168 cm, sokkel 124 cm.

Statuen forestiller en tankefuldt vandrende ung pige efter motivet fra Johannes Ewalds romance i syngespillet »Fiskerne« (1779), illustrerende linjerne:

»Liden Gunver vandrer som helst i Qvel, saa tankefuld. Hendes Hierte var Vox, hendes unge Siel var prøvet Guld. O vogt dig, mit Barn, for de falske Mandfolk!«

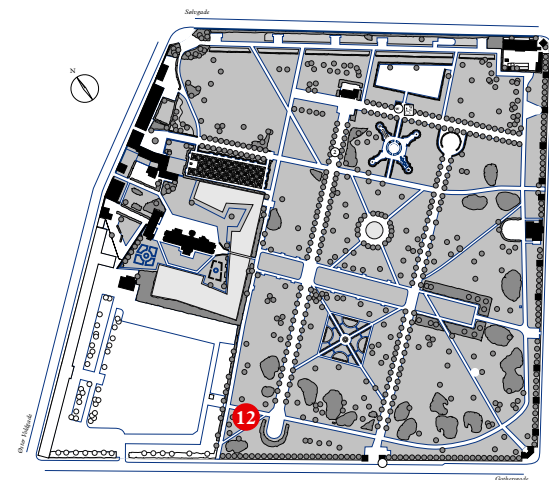
Skænket af brygger Carl Jacobsen, prøveopstillet 1909. Statuen har betydelige kunstneriske kvaliteter og bør bevares i haven.

12 »Abstrakt skulptur« af Robert Jacobsen
(dansk 1912-1993).

Skulpturen er et udlån og bør ikke permanent
være opstillet i Kongens have.

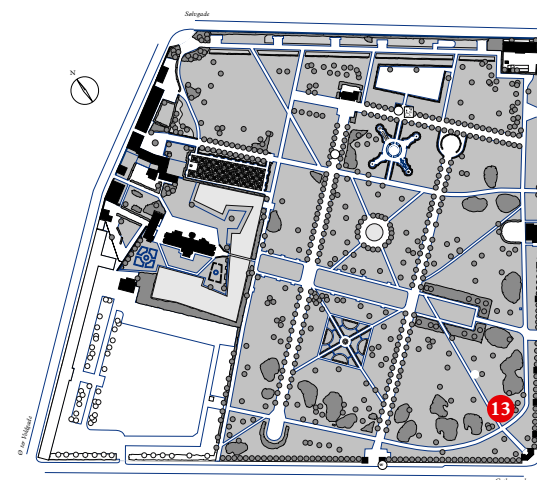
13 »Politikeren, redaktør Viggo Hørup (1841-1902)« af J.F. Willumsen (dansk 1863-1958).

Mindesmærke i bronze, postament af granit med bronzerelieffer, højde 219 cm, sokkel 220 cm.

Mindesmærket blev ødelagt af nazisterne natten til 1.3.1945. Efter krigen blev monumentet gennemgribende fornyet, det nye monument blev afsløret 5.10.1949. Der blev i 2006 udført en renovering af dele af monumentet.

Det kan diskuteres, hvorvidt denne monumentale statue er velanbragt i Kongens have, men man kan i hvert fald begrunde det nuværende opstillingssted med det faktum, at her i nærheden af den låge, som politikeren Hørup fik åbnet for publikums adgang til Kongens have, kan han glæde sig over den flittige brug københavnerne gør af denne adgangsvej.

Såfremt omlægning af stisystemet og etablering af forplads ved indgangspartiet realiseres, bliver det nødvendigt at bearbejde beplantningen omkring mindesmærket.

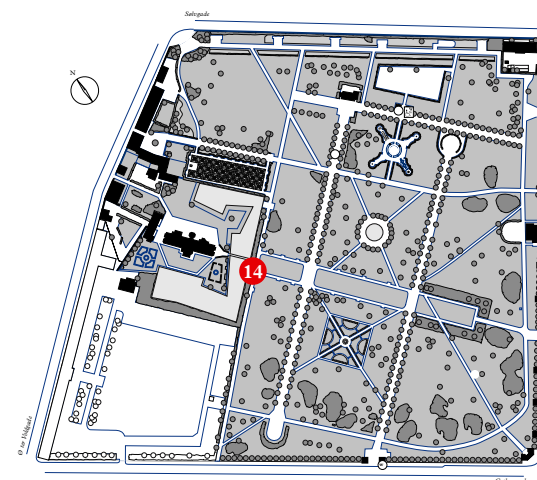

14 »En hvilende løve« af Jacob Høvinghoff (dansk aktiv 1734-1770).

Dyreskulptur af kobber, sokkel af sandsten, figurens højde 73 cm, sokkel 143 cm, soklens flademål 228 x 148 cm.

Oprindeligt var der to løver fra det 17. århundrede, den ene blev stjålet i 1744 og destrueret. En ny blev herefter udført af kobbersmed Jacob Høvinghoff og opstillet før 1749.

Løven har ikke den store kunstneriske værdi, men den er ganske velanbragt ved grønne bro. Soklen er oprindeligt udført i 1757 af hofbilledhugger Johann Friederich Hänel. Den er rekonstrueret af billedhuggeren Eric Erlandsen og keramikeren Hanne Erlandsen, genhugget og genopsat i 2000.

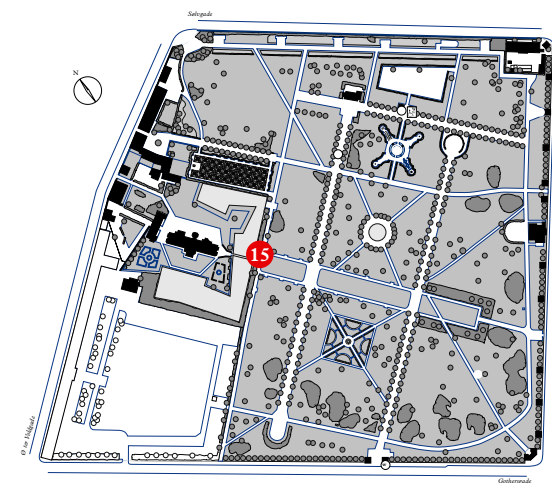

15 »En hvilende løve« af ukendt
(dansk 17. årh.).

Dyreskulptur af kobber, sokkel af sandsten, figurens højde 73 cm, sokkel 143 cm, soklens flademål 228 x 148 cm. Opstillet før 1673.

Løven har ikke den store kunstneriske værdi, men den er ganske velanbragt ved grønne bro.

Soklen oprindeligt udført i 1757 af hofbilledhugger Johann Friederich Hänel er rekonstrueret af billedhuggeren Eric Erlandsen og keramikeren Hanne Erlandsen, genhugget og genopsat i 2000. En afstøbt langsides af Hänels sokkel i gips opbevares i Slots- og Ejendomsstyrelsens lapidarium.

Herkules

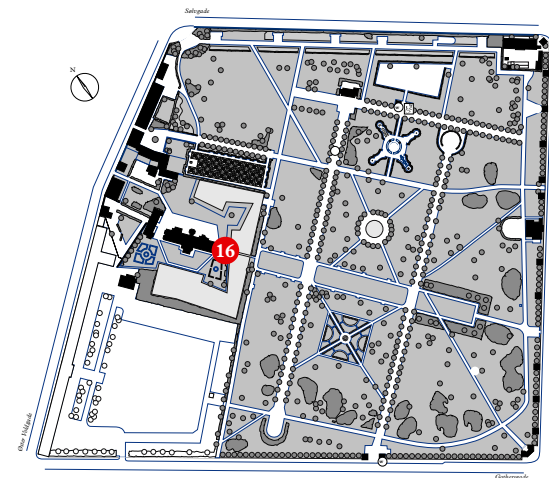

Mars

16 »To positurbørn« af Abraham César Lamoureux (fransk/dansk aktiv 1669-1692).

Statuer i sandsten placeret på murpillerne ved grønne bro. Tilskrevet Lamoureux.

Børnene forestiller Herkules og Mars.

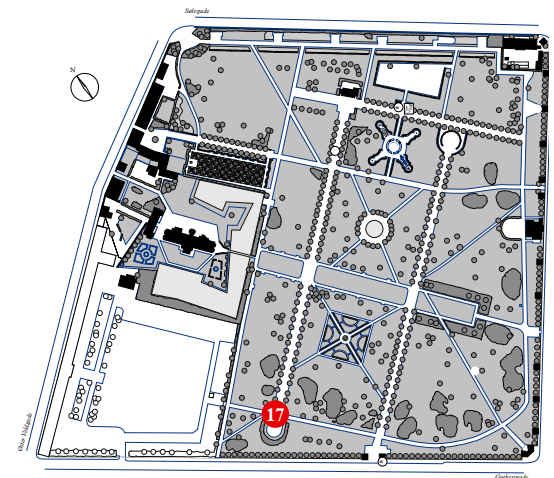

17 »Ringrendingsøjler«

Højde: 5,82 m. Fodstykkets flademål 0,95 x 0,95.
Granit med forgyldte kobberkugler på toppen.

Søjlerne har sandsynligvis været brugt til ringrending på Chr. IV's tid. Det overvejes om søjlerne på sigt skal flyttes til en anden placering i den indre zone i haven.

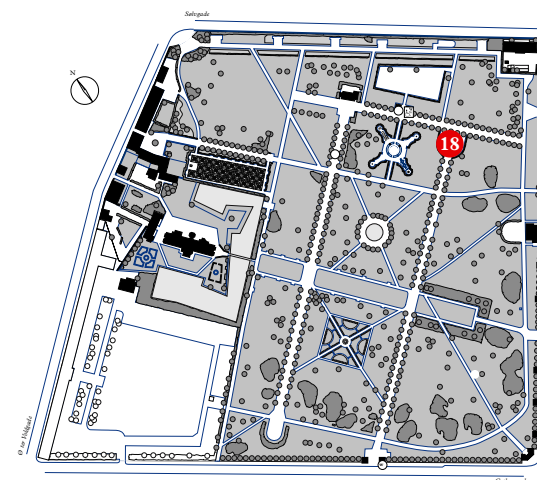

18 »H.C. Andersen« af August Saabye (dansk 1823-1916).

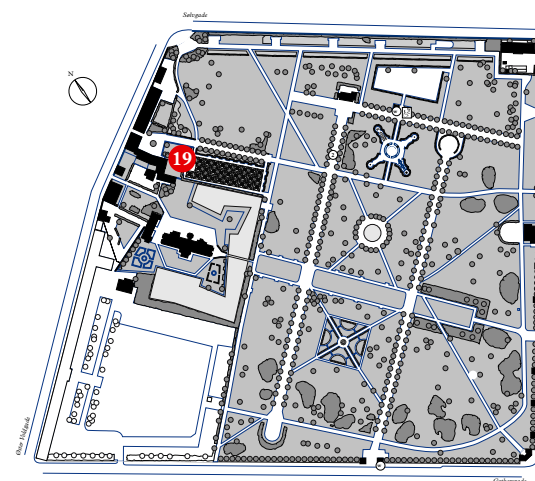
Bronzestatue på granitsokkel, figurens højde 234 cm, soklens højde 175 cm. Statuen er udført af Saabye efter at han vandt konkurrencen om et nationalt monument over eventyrdigteren. Monumentet blev afsløret i Kongens have i 1880. På soklen er følgende inskription, nordvestside: MINDE OM EVENTYRDIGTEREN, sydvestside: H.C. ANDERSEN * D. 2. APRIL 1805 + D. 4. AUGUST 1875, sydøstside: REIST AF DET DANSKE FOLK 1880.

Statuen er tæt knyttet til Kongens have og bør bevares. Placeringen på det nuværende opstillingssted er dog med til at sløre renæssancehavens stinet. Det kan derfor overvejes, om skulpturen kan flyttes til den anden side af alléen, så den ikke blokerer for kigget gennem Damegangen.

19 »Enkedronning Caroline Amalie« af Vilhelm Bissen (dansk 1837-1913). Bronzestatue på granitsokkel, totalhøjde 412 cm. Statuen er udført af Bissen bekostet af midler fra en indsamling i anledning af 100-årsdagen for enkedronning Caroline Amalies fødsel den 28. juni 1896. Soklen er tegnet af arkitekt Hans I. Holm (1835-1916). På soklen er følgende inskriptioner: Sydøstside: 1796 C. A. 1881 Nordvestside: TIL MINDE OM DRONNING CAROLINE AMALIE REIST AF HENDES TAKNEMLIGE ASYL- OG SKOLEBØRN VED BISTAND AF MEDBORGERE D. 28. JUNI 1896. Nordøstside: HUN REISTE EI BORGE MED TAARN MOD SKY HUN REISTE EN SKOLE TIL BØRNELY. Sydvestside: TIL ARMODS RINGE BOLIG UDSTRAKTE HUN SIN HAAND OG MILDNED MANGEN SMERTE I KIÆRLIGHEDENS AAND. Statuen blev afsløret den 28. juni 1896 på plænen ud for grønne bro, men er efter 1933 flyttet til den nuværende placering for enden af parterrehaven, hvor den er ganske velanbragt.

20 »Juristen og politikeren Henning Matzen« af Anders Bundgaard (dansk 1864-1937).

Mindesmærke i bronze, marmor, granit og sandsten udført 1914 opstillet 1915. Skulpturen og portrætrelieffet af Bundgaard, hele mindesmærket udført i samarbejde med arkitekten Frederik Kiørboe (dansk 1878-1952).

Skulpturen i bronze forstiller historiens muse. I bronzearket er indgraveret med versaler: »SAGEN IKKE MANDEN«. På venstre side af bronzearket er stemplet bronzestøberiets mærke: »LAURITZ RASMUSSEN / BRONZESTØBER / KØBENHAVN« og kunstnerens signatur: »A.J.BUNDGAARD 21-9 1914«.

Monumentets nederste del er i granit, søjlen er i rød bornholmsk sandsten, og krukken øverst i blanc clair marmor på hvis sider dyderne Freden, Sandheden, Retfærdigheden og Styrken er personificeret med indgraverede kvindeskikkelser.

Hele monumentet er nedtaget og i 2003 henlagt på depot.

Der bør findes en anden opstilling til monumentet uden for Kongens have.

Slots- og Ejendomsstyrelsen har ansvaret for nogle af de mest betydningsfulde danske slotte, palæer og haver. Det er styrelsens opgave at optimere samfundets nytte af disse anlæg, således at de bevares og nyttiggøres i dag og for fremtiden.

Det er en grundlæggende forpligtelse, at anlæggene bevares, så kommende generationer kan opleve dem som autentiske, velbevarede anlæg med stor kulturhistorisk fortællerværdi. Det er samtidig en forpligtelse at sikre anlæggene synlighed og tilgængelighed for offentligheden og understøtte de rekreative, turistmæssige og identitetsbærende potentialer, som denne del af kulturarven repræsenterer.

Slots- og Ejendomsstyrelsen skal sikre, at statens slotte og haver fortsat udvikles under en afbalanceret afvejning af bevaringsforpligtigheden og brugernes ønsker og behov. Til dette formål udarbejder og reviderer styrelsen løbende perspektivplaner for slottene og haverne.

En perspektivplan må ikke forveksles med en egentlig handlingsplan. De aktiviteter, som skitseres i perspektivplanen, bliver løbende taget op til revision og gennemførelsen afhænger af faktorer som brugerhen-syn, anlæggenes aktuelle tilstand, økonomi etc.

Perspektivplanerne fastlægger strategier for havens bevaring, udvikling og nyttiggørelse og forholder sig til og imødegår forskellige problematikker i relation hertil. På den måde sikres et gennemarbejdet perspektiv for den videre udvikling.

